

DOMINUM ET VIVIFICANTEM

Om den Helige Ande i kyrkans och världens liv

Joannes, Paulus, s. II

INFÖRANDET

Vördade bröder, älskade söner och döttrar, hälsa och den apostoliska välsignelsen!

1. Kyrkan bekänner sin tro på den Helige Ande som "Herren, livgivaren". Hon bekänner detta i trosbekännelsen, som kallas nicensk – konstantinopolitansk efter namnet på de två koncilierna – i Nicaea (325 e.Kr.) och Konstantinopel (381 e.Kr.) – vid vilka den formulerades eller kungjordes. Den innehåller också uttalandet att den Helige Ande "har talat genom profeterna".

Det är ord som kyrkan tar emot från själva källan till sin tro, Jesus Kristus. Faktum är att enligt Johannesevangeliet ges den Helige Ande till oss med det nya livet, som Jesus förutsäger och lovar på den stora dagen för lövhyddohögtiden: "Om någon törstar, så må han komma till mig och dricka. Den som tror på mig, såsom skriften säger: 'Från hans hjärta skall strömmar av levande vatten flyta fram.'"¹Och evangelisten förklarar: "Detta sade han om Anden, som de som trodde på honom skulle få."²Det är samma liknelse om vatten som Jesus använder i sitt samtal med den samariska kvinnan, när han talar om "en källa med vatten som väljer fram och ger evigt liv".³och i hans samtal med Nikodemus när han talar om behovet av en ny födelse "av vatten och den Helige Ande" för att "komma in i Guds rike".⁴

Kyrkan har därför, undervisad av Kristi ord och med stöd av pingstens erfarenhet och sin egen apostoliska historia, sedan de tidigaste århundradena förkunnat sin tro på den Helige Ande, som livgivaren, den i vilken den outgrundlige treenige Guden meddelar sig själv till människorna och i dem utgör källan till evigt liv.

2. Denna tro, som kyrkan oavbrutet bekänner sig till, behöver ständigt väckas till liv och fördjupas i Guds folks medvetande. Under de senaste hundra åren har detta gjorts flera gånger: av Leo XIII, som publicerade encyklikan *Divinum Illud Munus* (1897) helt tillägnad den Helige Ande; av Pius XII, som i encyklikan

Mystici Corporis (1943) talade om den Helige Ande som den vitala principen i kyrkan, i vilken han verkar i förening med huvudet för den mystiska kroppen, Kristus⁵; vid Andra ekumeniska konciliets i Vatikanen, som framhöll behovet av ett nytt studium av läran om den Helige Ande, som Paulus VI betonade: "Konciliets kristologi och i synnerhet dess ecklesiologi måste efterträdas av ett nytt studium av och hängivenhet till den Helige Ande, just som ett oundgängligt komplement till konciliets undervisning."⁶

I vår egen tid är vi alltså kallade på nytt genom kyrkans uråldriga och ständigt nya tro, att närma oss den Helige Ande som livgivare. I detta får vi också hjälp och stimulans av det arv vi delar med de orientaliska kyrkorna, som svartsjukt har bevarat den utomordentliga rikedom i fädernas undervisning om den helige Ande. Av denna anledning kan vi också säga att en av de viktigaste kyrkliga händelserna under de senaste åren har varit sextonhundraårsminnet av det första konciliets i Konstantinopel, som firades samtidigt i Konstantinopel och Rom på pingsthögtiden 1981. Den Helige Ande blev då bättre sedd, genom en meditation över kyrkans mysterium, som den som pekar ut de vägar som leder till de kristnas enhet, ja, som den högsta källan till denna enhet, som kommer från Gud själv och som Paulus gav ett särskilt uttryck i de ord som ofta används för att inleda den eukaristiska liturgin: "Vår Herre Jesu Kristi nåd och Guds kärlek och den Helige Andes gemenskap vare med er alla."⁷

På sätt och vis har mina tidigare encyklikor Redemptor Hominis och Dives in Misericordia hämtat sitt ursprung och sin inspiration från denna uppmaning, eftersom de firar vår frälsnings fullbordade i Sonen, sänd av Fadern till världen "för att världen skulle bli frälst genom honom"⁸och "alla tungomål bekänner att Jesus Kristus är Herre, till Guds, Faderns, ära".⁹Ur denna uppmaning kommer nu den föreliggande encyklikan om den Helige Ande, som utgår från Fadern och Sonen; tillsammans med Fadern och Sonen är han tillbedd och förhärligad: en gudomlig person, han står i centrum för den kristna tron och är källan och den dynamiska kraften i kyrkans förnyelse.¹⁰Encyklikan är hämtad från hjärtat av konciliets arv. Ty tack vare sin undervisning om kyrkan i sig och kyrkan i världen får de konciliära texterna oss att tränga allt djupare in i Guds eget treenighetsmysterium, genom evangelierna, fäderna och liturgin: till Fadern, genom Kristus, i den Helige Ande.

På så sätt svarar kyrkan också på vissa djupa önsknings som hon tror sig kunna urskilja i människors hjärtan idag: en ny upptäckt av Gud i hans transcendentia verklighet som den oändlige Anden, precis som Jesus presenterar honom för

den samariska kvinnan; Behovet av att tillbe honom "i ande och sanning"¹¹; hoppet om att i honom finna kärlekens hemlighet och kraften i en "ny skapelse"¹². Ja, just den som ger liv.

Kyrkan känner sig kallad till detta uppdrag att förkunna Anden, samtidigt som hon tillsammans med den mänskliga familjen närmar sig slutet av det andra årtusendet efter Kristus. Mot bakgrund av en himmel och jord som skall "förgås" vet hon mycket väl att "de ord som inte skall förgås"¹³förvärva en särskild vältalighet. De är Kristi ord om den Helige Ande, den outtömliga källan till "det vatten som väller fram till evigt liv".¹⁴som sanning och frälsande nåd. På dessa ord vill hon reflektera, på dessa ord vill hon fästa de troendes och alla människors uppmärksamhet, när hon förbereder sig för att fira – som det kommer att sägas senare – det stora jubelåret, som kommer att markera övergången från det andra till det tredje kristna årtusendet.

De betraktelser som följer syftar naturligtvis inte till att uttömmande utforska den extremt rika läran om den Helige Ande, inte heller till att gynna någon särskild lösning av frågor som fortfarande är öppna. Deras huvudsyfte är att i kyrkan utveckla medvetenheten om att "hon är manad av den Helige Ande att göra sin del för att fullt förverkliga Guds vilja, som har upprättat Kristus som källan till frälsning för hela världen".¹⁵

DEL I - FADERNS OCH SONENS ANDE, GIVEN TILL KYRKAN

1. Jesu löfte och uppenbarelse vid den sista måltiden

3. När tiden nästan var inne för Jesus att lämna denna värld, berättade han för apostlarna om "en annan Rådgivare".¹⁶Evangelisten Johannes, som var närvarande, skriver att Jesus under den sista måltiden, före dagen för sitt lidande och sin död, vände sig till apostlarna med dessa ord: "Vad ni än ber om i mitt namn, det skall jag göra, för att Fadern skall bli förhårligad i Sonen... Jag skall be till Fadern, och han skall ge dig en annan Rådgivare, som skall vara hos dig för evigt, ja, sanningens Ande."¹⁷

Det är just denna sanningens Ande som Jesus kallar Hjälparen – och parakletos betyder "rådgivare" och även "förebedjare" eller "förespråkare". Och han säger, att Hjälparen är "en annan" Rådgivare, den andre, eftersom han, Jesus

själv, är den förste Rådgivaren.¹⁸ att vara den förste bäraren och givaren av de goda nyheterna. Den Helige Ande kommer efter honom och på grund av honom, för att fortsätta i världen, genom kyrkan, verket med de goda nyheterna om frälsning. Om denna fortsättning av sitt eget verk genom den Helige Ande talar Jesus mer än en gång under samma avskedstal, där han förbereder apostlarna som samlats i den övre salen för hans avresa, nämligen för hans lidande och död på korset.

De ord som vi kommer att hänvisa till här finns i Johannesevangeliet. Var och en lägger till ett nytt element till den förutsägelsen och löftet. Och på samma gång är de intimt sammanvävda, inte bara från själva händelsernas synpunkt utan också från synpunkten av mysteriet med Fadern, Sonen och den Helige Ande, som kanske inte på något ställe i den heliga Skrift finner ett så eftertryckligt uttryck som här.

4. En liten tid efter den nyss nämnda förutsägelsen tillägger Jesus: "Men Rådgivaren, den Helige Ande, som Fadern skall sända i mitt namn, han skall lära er allt och påminna er om allt vad jag har sagt er."¹⁹ Den Helige Ande kommer att vara apostlarnas och kyrkans rådgivare, alltid närvarande mitt ibland dem – även om den är osynlig – som lärare av samma goda nyheter som Kristus förkunnade. Orden "han skall undervisa" och "påminna sig" betyder inte bara att han på sitt eget speciella sätt kommer att fortsätta att inspirera till att sprida frälsningens evangelium, utan också att han kommer att hjälpa människor att förstå den rätta innebörden av innehållet i Kristi budskap; De betyder att han kommer att säkerställa kontinuitet och identitet i förståelsen mitt i föränderliga förhållanden och omständigheter. Den Helige Ande kommer alltså att se till att det i kyrkan alltid kommer att finnas kvar samma sanning som apostlarna hörde från sin Mästare.

5. När apostlarna förmedlar de goda nyheterna kommer de på ett speciellt sätt att förknippas med den Helige Ande. Så här fortsätter Jesus: "När Rådgivaren kommer, som jag skall sända till er från Fadern, ja, sanningens Ande, som utgår från Fadern, skall han vittna för mig; Och ni är också vittnen, eftersom ni har varit med mig från begynnelsen."²⁰

Apostlarna var de direkta ögonvittnena. De "har hört" och "sett med egna ögon", "har sett" och till och med "rört vid Kristus" med sina händer, som evangelisten Johannes säger på ett annat ställe.²¹ Detta mänskliga, förstahandsvittnesbörd och "historiska" vittnesbörd om Kristus är kopplat till den Helige Andes vittnesbörd: "Han skall vittna för mig." I vittnesbördet från

sanningens Ande kommer apostlarnas mänskliga vittnesbörd att finna sitt starkaste stöd. Och därefter kommer den också att finna den dolda grunden för sin fortbestånd bland de generationer av Kristi lärjungar och troende som avlöser varandra genom tiderna.

Den högsta och mest fullständiga uppenbarelsen av Gud till mänskligheten är Jesus Kristus själv, och Andens vittnesbörd inspirerar, garanterar och bekräftar den trogna överföringen av denna uppenbarelse i apostlarnas förkunnelse och skrift.²² Medan apostlarnas vittnesbörd säkerställer att det kommer till mänskligt uttryck i kyrkan och i mänsklighetens historia.

6. Detta framgår också av det strikta sambandet mellan innehåll och avsikt och den nyss nämnda förutsägelsen och löftet, ett samband som finns i de följande orden i Johannes text: "Jag har ännu mycket att säga er, men ni kan inte bära det nu. När sanningens Ande kommer, skall han leda er in i hela sanningen. Ty han skall inte tala av egen kraft, utan allt vad han hör skall han tala, och han skall förkunna för er vad som skall komma."²³

I sina tidigare ord presenterar Jesus; Rådgivare, sanningens Ande, som den som "skall undervisa" och "påminna sig", som den som "skall vittna" om honom. Nu säger han: "Han skall leda dig in i hela sanningen." Denna "ledning in i hela sanningen", som syftar på det som apostlarna "inte kan uthärda nu", är med nödvändighet förbunden med Kristi självutplåning genom hans lidande och död på korset, vilket, när han uttalade dessa ord, just var på väg att hända.

Senare blir det emellertid tydligt att denna "ledning in i hela sanningen" inte bara är förbunden med skandalen med korset, utan också med allt som Kristus "gjorde och lärde".²⁴ Ty Kristi mysterium i sin helhet fordrar tro, eftersom det är tron som på ett adekvat sätt för människan in i det uppenbarade mysteriets verklighet. Att leda in i hela sanningen" sker därför i tro och genom tro, och detta är ett verk av sanningens Ande och resultatet av hans verksamhet i människan. Här skall den Helige Ande vara människans högste vägledare och den mänskliga andens ljus. Detta gäller för apostlarna, ögonvittnena, som nu måste förkunna för alla människor vad Kristus gjorde och lärde, och särskilt förkunnelsen om hans kors och uppståndelse. I ett längre perspektiv gäller detta också för alla generationer av lärjungar och biktfäder till Mästaren. Eftersom de måste ta emot med tro och med uppriktighet bekänna Guds mysterium som är verksamt i mänsklighetens historia, det uppenbarade mysterium som förklarar den definitiva innebörden av denna historia.

7. Mellan den Helige Ande och Kristus finns sålunda, i frälsningsordningen, ett intimt band, varigenom Anden verkar i mänsklighetens historia som "ytterligare en Rådgivare" och ständigt säkerställer överföringen och spridandet av de goda nyheter som uppenbarades av Jesus från Nasaret. I den Helige Ande-Parakleten, som i kyrkans mysterium och verksamhet oavbrutet fortsätter Återlösarens historiska närvaro på jorden och hans frälsande verk, lyser Kristi härlighet fram, vilket Johannes ord vittnar om: "Han [sanningens Ande] skall förhärliga mig, ty han skall ta det som är mitt och förkunna det för er."²⁵ Genom dessa ord bekräftas än en gång alla de föregående uttalandena: "Han skall undervisa..., han skall påminna er..., han skall vittna." Guds oerhörda och fullständiga självuppenbarelse, fullbordad i Kristus och bevitnad genom apostlarnas förkunnelse, fortsätter att manifesteras i kyrkan genom den osynlige Rådgivarens, sanningens Andes, mission. Hur intimt denna mission är förbunden med Kristi mission, hur fullständigt den drar nytta av denna Kristi mission, som befäster och utvecklar sina frälsande resultat i historien, uttrycks av verbet "ta": "Han skall ta det som är mitt och förkunna det för er." Som för att förklara orden "han skall ta" genom att klart uttrycka källans gudomliga och trinitariska enhet, tillägger Jesus: "Allt som Fadern har är mitt; Därför sade jag att han skall ta det som är mitt och förkunna det för dig."²⁶ Genom själva det faktum att han tar det som är "mitt" kommer han att dra nytta av "det som tillhör Fadern".

I ljuset av dessa ord "han skall ta" kan man därför också förklara de andra betydelsefulla orden om den Helige Ande som Jesus talade i den övre salen före påsken: "Det är till er fördel att jag går bort, för om jag inte går bort, kommer inte Rådgivaren till er; men om jag går, skall jag sända honom till dig. Och när han kommer, skall han övertyga världen om synd och rättfärdighet och dom."²⁷ Det kommer att bli nödvändigt att återkomma till dessa ord i en separat reflektion.

2. Fadern, Sonen och den Helige Ande

8. Det är karakteristiskt för Johannestexten att Fadern, Sonen och den Helige Ande tydligt kallas personer, där den förste skiljer sig från den andre och den tredje, och var och en av dem från varandra. Jesus talar om Anderådgivaren och använder flera gånger det personliga pronomenet "han"; och samtidigt uppenbarar han genom hela avskedstalet de band som förenar Fadern, Sonen och Hjälparen med varandra. På så sätt "den Helige Ande ... utgår från

Fadern²⁸och Fadern "ger" Anden.²⁹Fadern "sänder" Anden i Sonens namn,³⁰Anden "vittnar" om Sonen.³¹Sonen ber Fadern att sända Andens Rådgivare,³²men bekräftar och lovar också i förhållande till sin egen "avfärd" genom korset: "Om jag går, skall jag sända honom till dig."³³Således sänder Fadern den Helige Ande i sitt Faderskaps kraft, så som han har sänt Sonen³⁴; men på samma gång sänder han honom i kraften av den återlösning som Kristus åstadkommit – och i denna mening är också den Helige Ande sänd genom Sonen: "Jag skall sända honom till er."

Här bör det noteras att, medan alla de andra löften som gavs i den övre salen förutsade den Helige Andes ankomst efter Kristi bortgång, var det som finns i texten i Johannes 16:7f. inkluderar och betonar också tydligt det ömsesidiga beroendeförhållande som skulle kunna kallas kausal mellan manifestationen av var och en: "Om jag går, skall jag sända honom till dig." Den Helige Ande kommer att komma i den mån Kristus kommer att gå bort genom korset: han kommer inte bara efteråt, utan på grund av den återlösning som Kristus har åstadkommit, genom Faderns vilja och handlande.

9. I avskedstalet vid den sista måltiden kan vi alltså säga att den högsta punkten i Treenighetens uppenbarelse är nådd. Samtidigt står vi på tröskeln till definitiva händelser och slutgiltiga ord som till slut kommer att översättas till den stora missionsbefallningen till apostlarna och genom dem till kyrkan: "Gå därför och gör alla folk till lärjungar", en befallning som i viss mening innehåller den trinitariska dopformeln: "döp dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn."³⁵Formeln återspeglar Guds innersta mysterium, det gudomliga livet, som är Fadern, Sonen och den Helige Ande, Treenighetens gudomliga enhet. Avskedstalet kan läsas som en särskild förberedelse för denna trinitariska formel, i vilken sakramentets livgivande kraft uttrycks, som gör att man får del av den treenige Gudens liv, för det ger helig nåd som en övernaturlig gåva till människan. Genom nåden är människan kallad och gjord "i stånd att" ta del av Guds outgrundliga liv.

10. I sitt intima liv är Gud "kärlek",³⁶den väsentliga kärleken som delas av de tre gudomliga personerna: personlig kärlek är den Helige Ande som Faderns och Sonens Ande. Därför "utforskar han till och med Guds djup"³⁷som en oskapad Kärleksgåva. Man kan säga att i den Helige Ande blir den Treenige Gudens innersta liv en total gåva, ett utbyte av ömsesidig kärlek mellan de gudomliga personerna, och att Gud genom den Helige Ande existerar i gåvans kvalitet. Det är den Helige Ande som är det personliga uttrycket för detta självutgivande, för

detta varande-kärlek.³⁸Han är Person-Kärlek. Här har vi en outtömlig skatt av verklighet och en utsäglig fördjupning av begreppet person i Gud, som endast den gudomliga uppenbarelsen gör känt för oss.

Samtidigt är den Helige Ande, som är av samma väsen som Fadern och Sonen i gudomlighet, kärleken och den oskapade gåvan, från vilken som från dess källa (fons vivus) härstammar allt givande av gåvor till de skapade varelserna (den skapade gåvan): existensens gåva till alla ting genom skapelsen; nådens gåva till människor genom hela frälsningens ordning. Som aposteln Paulus skriver: "Guds kärlek har utgjutits i våra hjärtan genom den Helige Ande som har getts till OSS."³⁹

3. Guds frälsande självtgivelse i den Helige Ande

11. Kristi avskedstal vid den sista måltiden syftar särskilt på detta "givande" och "självtgivande" av den Helige Ande. I Johanneevangeliet har vi så att säga uppenbarelsen av den djupaste "logiken" i det frälsande mysterium som finns i Guds eviga plan, som en förlängning av den utsägliga gemenskapen mellan Fadern, Sonen och den Helige Ande. Detta är den gudomliga "logiken" som från Treenighetens mysterium leder till mysteriet med världens återlösning i Jesus Kristus. Den återlösning som Sonen åstadkommit i mänsklighetens jordiska historias dimensioner – fullbordad i hans "bortgång" genom korset och uppståndelsen – överförs samtidigt, i hela sin frälsande kraft, till den Helige Ande: den som "skall ta det som är mitt".⁴⁰Orden i Johanneevangeliet visar att Kristi "bortgång" enligt den gudomliga planen är ett oundgängligt villkor för den Helige Andes "sändande" och ankomst, men dessa ord säger också att det som börjar nu är Guds nya frälsande självtgivelse i den Helige Ande.

12. Det är en ny begynnelse i förhållande till den första, ursprungliga begynnelsen av Guds frälsande självtgivelse, som är identifierad med själva skapelsens mysterium. Här är vad vi läser i de allra första orden i Första Moseboken: "I begynnelsen skapade Gud himlarna och jorden..., och Guds Ande (ruah Elohim) rörde sig över vattnets yta."⁴¹Denna bibliska uppfattning om skapelsen innefattar inte bara kallelsen till existens av själva varelsen i kosmos, det vill säga givandet av existens, utan också närvaron av Guds Ande i skapelsen, det vill säga början på Guds frälsande självkommunikation med de ting han skapar. Detta gäller först och främst människan, som är skapad till Guds avbild och likhet: "Låt oss göra människor till vår avbild, till att vara oss

lika.⁴²"Låt oss göra": kan man hävda att den plural som Skaparen använder här när han talar om sig själv redan på något sätt antyder det trinitariska mysteriet, Treenighetens närvaro i skapelsens verk? Den kristne läsaren, som redan känner till uppenbarelsen av denna hemlighet, kan också i dessa ord urskilja en återspeglning av den. I vilket fall som helst gör Första Mosebokens sammanhang det möjligt för oss att i människans skapelse se den första begynnelsen till Guds frälsande självutgivelse, som motsvarar den "avbild och likhet" av sig själv som han har gett människan.

13. Det verkar alltså som om till och med de ord som Jesus talade i avskedstalet bör läsas igen i ljuset av den "begränsning", som är så länge sedan men ändå grundläggande, som vi känner från Första Moseboken. "Om jag inte går min väg, kommer inte Rådgivaren till dig. men om jag går, skall jag sända honom till dig." Kristus beskriver sin "bortgång" som ett villkor för Rådgivarens "ankomst" och kopplar samman den nya början på Guds frälsande självkommunikation i den Helige Ande med återlösningens mysterium. Det är en ny begränsning, först och främst därför att mellan den första begränsningen och hela den mänskliga historien – från det ursprungliga fallet och framåt – har synden kommit emellan, en synd som står i motsättning till Guds Andes närvaro i skapelsen, och som framför allt står i motsättning till Guds frälsande självkommunikation med människan. Paulus skriver: Just på grund av synden "skapelsen ... utsattes för fåfänga..., har jämrat sig i födslovåndor ända till nu" och "väntar med ivrig längtan på att Guds söner skall uppenbaras".⁴³

14. Därför säger Jesus Kristus i den övre salen: "Det är till din fördel jag går bort; ... om jag går, skall jag sända honom till dig."⁴⁴Kristi "bortgång" genom korset har återlösningens kraft – och detta innebär också en ny närvaro av Guds Ande i skapelsen: den nya början på Guds självkommunikation till människan i den Helige Ande. "Och att ni är barn bevisas av det faktum att Gud har sänt sin Sons Ande i våra hjärtan som ropar: Abba, Fader!" Som aposteln Paulus skriver i Galaterbrevet.⁴⁵Den Helige Ande är Faderns Ande, vilket orden i avskedstalet i den övre salen vittnar om. Samtidigt är han Sonens Ande: han är Jesu Kristi Ande, vilket apostlarna och särskilt Paulus från Tarsus kommer att vittna om.⁴⁶Med sändandet av denna Ande "in i våra hjärtan" börjar uppfyllelsen av det som "skapelsen väntar på med ivrig längtan", som vi läser i Romarbrevet.

Den Helige Ande kommer till pris av Kristi "bortgång". Även om denna "avfärd" fick apostlarna att bli bedrövade,⁴⁷och denna sorg skulle nå sin kulmen

i lidandet och döden på långfredagen, "denna sorg skall vändas i glädje".⁴⁸ Ty Kristus kommer till denna återlösande "avgång" att lägga härligheten av sin uppståndelse och himmelfärd till Fadern. Således är sorgen med dess underliggande glädje för apostlarna i samband med deras Mästares "avresa" en "fördelaktig" avgång, för tack vare den kommer en annan "Rådgivare".⁴⁹ Till priset av korset som åstadkommer återlösningen, i kraften av hela Jesu Kristi påskmysterium, kommer den Helige Ande för att från och med pingstdagen förbli hos apostlarna, för att förbli hos kyrkan och i kyrkan och genom henne i världen.

På detta sätt sker definitivt den nya begynnelsen av den Treenige Gudens självkommunikation i den Helige Ande genom Jesu Kristi verk, människans och världens Återlösare.

4. Messias, smord med den Helige Ande

15. Där fullbordas också Messias uppdrag, det vill säga Den, som har tagit emot den Helige Andes fullhet för Guds utvalda folk och för hela mänskligheten. "Messias" betyder ordagrant "Kristus", det vill säga "den Smorde", och i frälsningshistorien betyder det "den som är smord med den Helige Ande". Detta var den profetiska traditionen i Gamla testamentet. I enlighet med denna tradition kommer Simon Petrus att säga i Kornelius hus: "Ni måste ha hört talas om de senaste händelserna i Judeen... efter det dop som Johannes förkunnade: hur Gud smorde Jesus från Nasaret med den Helige Ande och med kraft."⁵⁰

Från dessa Petrus ord och från många liknande.⁵¹ Man måste först gå tillbaka till Jesajas profetia, som ibland kallas "det femte evangeliet" eller "Gamla testamentets evangelium". Med anspelning på ankomsten av en mystisk person, som Nya testamentets uppenbarelse kommer att identifiera med Jesus, kopplar Jesaja samman hans person och mission med en särskild handling av Guds Ande – Herrens Ande. Detta är profetens ord: "Ett skott skall skjuta upp från Isaïas stubbe, och en gren skall växa ut ur hans rötter. Och Herrens Ande skall vila över honom, vishetens och förståndets ande, rådets och maktens ande, kunskapens och Herrens fruktans ande. Och hans glädje skall vara Herrens fruktan."⁵²

Denna text är viktig för hela Gamla testamentets pneumatologi, eftersom den utgör en slags bro mellan det antika bibliska begreppet "ande", förstått främst som en "karismatisk vindpust", och "Anden" som en person och som en gåva,

en gåva till personen. Messias av Davids släktlinje ("från Isais stubbe") är just den person som Herrens Ande "skall vila över". Det är uppenbart att man i detta fall ännu inte kan tala om en uppenbarelse av Parakleten. Men med denna beslöjade hänvisning till gestalten av den framtida Messias börjar så att säga vägen mot den fulla uppenbarelsen av den Helige Ande i enheten av det trinitariska mysteriet, ett mysterium som slutligen kommer att manifesteras i det nya förbundet.

16. Det är just Messias själv som är denna väg. I det gamla förbundet hade smörjelsen blivit den yttre symbolen för Andens gåva. Messias (mer än någon annan smord person i det gamla förbundet) är den enda stora personligheten, smord av Gud själv: Han är den Smorde i den meningen att han äger Guds Andes fullhet. Han själv kommer också att vara medlaren i att ge denna Ande till hela folket. Här är faktiskt andra ord av profeten: "Herren Guds Ande är över mig, ty Herren har smort mig till att förkunna glädjens budskap för de lidande. Han har sänt mig till att läka dem som har ett förkrossat hjärta, till att förkunna frihet för de fångna och fångelsets öppnande för dem som är bundna. för att förkunna ett nådens år från Herren."⁵³

Den Smorde är också sänd "med Herrens Ande": "Nu har Herren Gud sänt mig och sin Ande."⁵⁴

Enligt Jesajas bok är den Smorde och den som sänts tillsammans med Herrens Ande också Herrens utvalde tjänare över vilken Guds Ande kommer ner: "Se min tjänare, som jag uppehåller, min utvalde, i vilken min själ har sin lust; Jag har lagt min Ande över honom."⁵⁵

Vi vet att Herrens tjänare uppenbaras i Jesajas bok som den sanna smärtornas människa: Messias som lider för världens synder.⁵⁶ Och samtidigt är det just han vars uppdrag för hela mänskligheten kommer att bära frälsningens sanna frukter:

"Han skall bringa rättvisa åt folken..."⁵⁷; och han kommer att bli "ett förbund för folket, ett ljus för folken..."⁵⁸; "för att min frälsning skall nå ända till jordens ände."⁵⁹

Ty: "Min ande som är över dig och mina ord som jag har lagt i din mun skall inte vika ur din mun eller ur dina barnbarns mun, säger Herren, från nu och till evig tid."⁶⁰

De profetiska texter som citeras här ska läsas i ljuset av evangeliet – precis som Nya testamentet i sin tur hämtar ett särskilt klagande från det underbara

ljus som finns i dessa gammaltestamentliga texter. Profeten(S) framställer Messias som den som kommer i den Helige Ande, den som äger denna Andes fullhet i sig själv och samtidigt för andra, för Israel, för alla nationer, för hela mänskligheten. Guds Andes fullhet åtföljs av många olika gåvor, frälsningens skatter, som på ett särskilt sätt är avsedda för de fattiga och lidande, för alla dem som öppnar sina hjärtan för dessa gåvor – ibland genom den smärtsamma erfarenheten av sin egen existens – men först och främst genom den inre tillgänglighet som kommer av tron. Den åldrige Simeon, den "rättfärdige och fromme mannen" över vilken "den helige Ande vilade", kände detta i det ögonblick då Jesus framträdde i templet, när han i honom såg "frälsningen ... förberedd i närvaro av alla folk" till priset av det stora lidandet – korset – som han skulle bli tvungen att omfamna tillsammans med sin Moder.⁶¹ Jungfru Maria, som "hade blivit havande genom den Helige Ande",⁶² Hon kände detta ännu klarare, när hon i sitt hjärta begrundade Messias "mysterier", som hon var förbunden med.⁶³

17. Här måste det betonas att det är tydligt att "Herrens ande", som vilar över den framtida Messias, framför allt är en gåva från Gud till denne Herrens tjänares person. Men den senare är inte en isolerad och oberoende person, eftersom han handlar i enlighet med Herrens vilja, i kraft av Herrens beslut eller val. Även om Messias, Herrens tjänares, frälsningsverk i ljuset av Jesajas texter innefattar Andens verksamhet som utförs genom honom själv, finns det ändå i Gamla testamentets sammanhang ingen antydning om en åtskillnad mellan subjekten, eller om de gudomliga personerna eftersom de existerar i Treenighetens mysterium. och som de senare uppenbaras i Nya testamentet. Både i Jesaja och i hela Gamla testamentet är den Helige Andes personlighet helt dold: i uppenbarelsen av den ende Guden, liksom i förutsägandet av den framtida Messias.

18. Jesus Kristus kommer att hänvisa till denna förutsägelse som finns i Jesajas ord i början av sin messianska verksamhet. Detta kommer att ske i samma Nasaret där han hade bott i trettio år i snickaren Josefs hus tillsammans med Maria, sin jungfruliga Moder. När han fick tillfälle att tala i synagogan slog han upp Jesajas bok och fann det ställe där det stod skrivet: "Herrens Ande är över mig, ty han har smort mig"; Och när han hade läst detta skriftställe sade han till de närvarande: "I dag har detta skriftställe uppfyllts inför er åhörare."⁶⁴ På detta sätt bekände och förkunnade han att han var Messias, den i vilken den Helige Ande bor som en gåva från Gud själv, den som äger denna Andes fullhet, den

som markerar den "nya början" på den gåva som Gud ger mänskligheten i Anden.

5. Jesus från Nasaret, "Upphöjd" i den Helige Ande

19. Även om Jesus i sin hemstad Nasaret inte accepteras som Messias, uppenbaras ändå hans messianska uppdrag i den Helige Ande för folket i början av hans offentliga verksamhet av Johannes Döparen. Den senare, son till Sakarja och Elisabet, förutsäger Messias ankomst vid Jordan och förrättar omvändelsens dop. Han säger: "Jag döper dig med vatten; han som är mäktigare än Jag kommer, vars remmar jag inte är värdig att knyta upp; han skall döpa er i den helige Ande och i eld."⁶⁵ Johannes Döparen förutsäger Messias-Kristus inte bara som den som "kommer" i den Helige Ande, utan också som den som "bringar" den Helige Ande, som Jesus kommer att uppenbara tydligare i den övre salen. Här upprepar Johannes troget Jesajas ord, ord som hos den forntida profeten handlade om framtiden, medan de i Johannes undervisning om Jordans stränder är den omedelbara introduktionen till den nya messianska verkligheten. Johannes är inte bara en profet utan också en budbärare: han är Kristi förelöpare. Det han förutsäger sker inför allas ögon. Jesus från Nasaret kommer också till Jordan för att ta emot omvändelsens dop. Vid åsynen av honom anlända förkunnar Johannes: "Se, Guds Lamm, som tar bort världens synd."⁶⁶ Han säger detta genom den Helige Andes inspiration:⁶⁷ vittna om uppfyllelsen av Jesajas profetia. Samtidigt bekänner han sin tro på den återlösande mission som Jesus från Nasaret utförde. På Johannes Döparens läppar är "Guds lamm" ett uttryck för en sanning om Återlösaren som inte är mindre betydelsefull än den som Jesaja använde: "Herrens tjänare".

Genom Johannes vittnesbörd vid Jordan blir Jesus från Nasaret, förkastad av sina egna landsmän, upphöjd inför Israels ögon som Messias, dvs. den "Ende Smorde" med den Helige Ande. Detta vittnesbörd bekräftas av ett annat vittnesbörd av en högre ordning, som nämns av de tre synoptikerna. Ty när allt folket hade blivit döpt och när Jesus, efter att ha tagit emot dopet, bad, "öppnades himlen, och den helige Ande sänkte sig över honom i kroppslig gestalt, som en duva"⁶⁸ Och samtidigt "sade en röst från himlen: 'Denne är min älskade Son, som jag har funnit behag i.'"⁶⁹

Detta är en trinitarisk teofani som vittnar om Kristi upphöjelse vid tillfället för hans dop i Jordan. Den bekräftar inte bara Johannes Döparens vittnesbörd utan uppenbarar också en annan, djupare dimension av sanningen om Jesus från Nasaret som Messias. Det är detta: Messias är Faderns älskade Son. Hans högtidliga upphöjelse kan inte reduceras till den messianska missionen som är "Herrens tjänare". I ljuset av teofanin vid Jordan berör denna upphöjelse mysteriet med själva Messias person. Han har uppväckts därför att han är den älskade Sonen som Gud har behag till. Rösten från höjden säger: "min Son."

20. Teofanin vid Jordan klargör bara på ett flyktigt sätt mysteriet med Jesus från Nasaret, vars hela verksamhet kommer att utföras i den Helige Andes aktiva närvaro.⁷⁰ Detta mysterium skulle så småningom uppenbaras och bekräftas av Jesus själv genom allt som han "gjorde och lärde".⁷¹ I samband med denna undervisning och de messianska tecken som Jesus utförde innan han kom till avskedstalet i salen på övervåningen finner vi händelser och ord som utgör särskilt viktiga stadier i denna progressiva uppenbarelse. Evangelisten Lukas, som redan har framställt Jesus som "full av den helige Ande" och "ledd av Anden... i öknen",⁷² berättar för oss att efter det att de sjuttiofyra lärjungarna hade återvänt från det uppdrag som Mästaren hade anförtrott dem,⁷³ medan de med glädje berättade om frukterna av sitt arbete, "i samma stund fröjdade sig Jesus i den Helige Ande och sade: 'Jag tackar dig, Fader, himlens och jordens Herre, för att du har dolt dessa ting för de visa och förståndiga och uppenbarat dem för spädbarn; ja, Fader, ty sådan var din nåderika vilja.'"⁷⁴ Jesus gläder sig över Guds faderskap: han gläder sig därför att det har blivit honom givet att uppenbara detta faderskap; Han fröjdar sig slutligen, som vid ett särskilt utgjutande av detta gudomliga faderskap över de "små". Och evangelisten beskriver allt detta som att "glädja sig i den Helige Ande".

Denna "glädje" får på sätt och vis Jesus att säga ännu mer. Vi hör: "Allt har överlämnats till mig av min Fader; Och ingen vet vem Sonen är utom Fadern eller vem Fadern är utom Sonen och var och en som Sonen väljer att uppenbara honom för."⁷⁵

21. Det som under teofanin vid Jordan så att säga kom "utifrån", från höjden, kommer här "inifrån", det vill säga från djupet av vem Jesus är. Det är ännu en uppenbarelse av Fadern och Sonen, förenade i den Helige Ande. Jesus talar endast om Guds faderskap och om sitt eget sonskap – han talar inte direkt om Anden, som är Kärleken och därmed föreningen mellan Fadern och Sonen. Icke desto mindre flödar det han säger om Fadern och om sig själv – Sonen – från

den Andens fullhet som finns i honom, som fyller hans hjärta, genomsyrar hans eget "jag", inspirerar och ger liv åt hans handlingar från djupen. Därav denna "fröjd i den helige Ande". Kristi förening med den Helige Ande, en förening som han är fullt medveten om, uttrycks i denna "glädje", som på ett visst sätt gör dess dolda källa "förnimbar". Sålunda finns det en särskild manifestation och glädje som är tillbörlig för Människosonen, Kristus-Messias, vars mänsklighet tillhör Guds Sons person, som väsentligen är ett med den Helige Ande i gudomligheten.

I den storslagna bekännelsen av Guds faderskap uppenbarar sig Jesus från Nasaret också för sitt gudomliga "jag" – för han är Sonen "av samma väsen", och därför "vet ingen vem Sonen är utom Fadern eller vem Fadern är utom Sonen", den Sonen som "för oss och för vår frälsning" blev människa genom den Helige Andes kraft och föddes av en jungfru som hette Maria.

6. Den uppståndne Kristus säger: "Ta emot den helige Ande"

22. Det är tack vare Lukas berättelse som vi kommer närmast den sanning som finns i talet i den Övre Salen. Jesus från Nasaret, "uppväckt" i den Helige Ande, framställer sig under detta tal och samtal som den som kommer med Anden, som den som skall föra honom och "ge" honom till apostlarna och till kyrkan till priset av sin egen "avfärd" genom korset.

Verbet "bringa" används här i betydelsen först och främst "uppenbara". I Gamla testamentet, från Första Moseboken och framåt, blev Guds Ande på något sätt känd, i första hand som en "andedräkt" från Gud som ger liv, som en övernaturlig "levande andedräkt". I Jesajas bok framställs han som en "gåva" till Messias person, som den som kommer ner och vilar över honom, för att inifrån leda den "Smordes" frälsningsverksamhet. Vid Jordan får Jesajas förkunnelse en konkret form: Jesus från Nasaret är den som kommer i den Helige Ande och som kommer med Anden som den gåva som är den egentliga gåvan till hans egen person, för att dela ut denna gåva med hjälp av denna mänsklighet: "Han skall döpa er med den Helige Ande."⁷⁶ I Lukasevangeliet bekräftas och kompletteras denna uppenbarelse av den Helige Ande, som den intima källan till Jesu Kristi liv och messianska verksamhet. I ljuset av vad Jesus säger i avskedstalet i den övre salen, uppenbaras den Helige Ande på ett nytt och fylligare sätt. Han är inte bara en gåva till personen (Messias person), utan är en person-gåva. Jesus förutsäger sin ankomst som en "annan Rådgivare"

som, i egenskap av sanningens Ande, skall leda apostlarna och kyrkan "in i hela sanningen".⁷⁷ Detta kommer att åstadkommas på grund av den särskilda gemenskapen mellan den Helige Ande och Kristus: "Han skall ta det som är mitt och förkunna det för er."⁷⁸ Denna gemenskap har sin ursprungliga källa i Fadern: "Allt vad Fadern har är mitt; Därför sade jag att han skall ta det som är mitt och förkunna det för dig."⁷⁹ Den Helige Ande kommer från Fadern och är sänd av Fadern.⁸⁰ Den Helige Ande sänds först som en gåva till Sonen som blev människa, för att uppfylla de messianska profetiorna. Efter Kristus Sonens "bortgång" säger den johanneiska texten att den Helige Ande "kommer" direkt (det är hans nya uppdrag), för att fullborda Sonens verk. Sålunda kommer det att vara han som fullbordar den nya eran i frälsningens historia.

23. Vi befinner oss på tröskeln till påskhändelserna. Den nya, definitiva uppenbarelsen av den Helige Ande som en person som är gåvan fullbordas i just detta ögonblick. Kristi påskhögtider – Kristi lidande, död och uppståndelse – är också tiden för den Helige Andes nya ankomst, som Hjälparen och sanningens Ande. De är tiden för den "nya början" av den Treenige Gudens självkommunikation till mänskligheten i den Helige Ande genom Kristus, Återlösarens, verk. Denna nya begynnelse är världens återlösning: "Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son."⁸¹ Redan Sonens "givande", Sonens gåva, uttrycker Guds djupaste väsen, vilket, i egenskap av Kärlek, är den outtömliga källan till givandet av gåvor. Sonens gåva fullbordar uppenbarelsen och givandet av den eviga kärleken: den Helige Ande, som i gudomlighetens outgrundliga djup är en persongåva, ges genom Sonens verk, det vill säga genom påskmysteriet, till apostlarna och till kyrkan på ett nytt sätt. och genom dem ges till mänskligheten och hela världen.

24. Det definitiva uttrycket för detta mysterium kommer på Uppståndelsens dag. På denna dag blir Jesus från Nasaret, "nedstigande från David efter köttet", som aposteln Paulus skriver, "utsedd till Guds Son till makt enligt helighetens Ande genom sin uppståndelse från de döda".⁸² Man kan därför säga, att Kristi messianska "uppväckande" i den helige Ande når sin höjdpunkt i uppståndelsen, där han också uppenbarar sig som Guds Son, "full av kraft". Och denna kraft, vars källor flödar fram i den outgrundliga trinitariska gemenskapen, manifesteras först och främst i det faktum att den uppståndne Kristus gör två saker: å ena sidan uppfyller han Guds löfte som redan uttryckts genom Profetens ord: "Ett nytt hjärta skall jag ge dig, och en ny ande skall jag låta komma in i dig, ... min ande"⁸³; och å andra sidan uppfyller han sitt eget löfte till apostlarna med orden: "Om jag går, skall jag sända honom till er."⁸⁴ Det

är han: sanningens Ande, Hjälparen, sänd av den uppståndne Kristus för att förvandla oss till sin egen uppståndna avbild.⁸⁵

"På kvällen den dagen, den första dagen i veckan, när dörrarna till lärjungarna var stängda, av rädsla för judarna, kom Jesus och ställde sig mitt ibland dem och sade till dem: 'Frid vare med er.' När han hade sagt detta, visade han dem sina händer och sin sida. Då blevo lärjungarna glada, när de fingo se Herren. Åter sade Jesus till dem: 'Frid vare med er! Som Fadern har sänt mig, så sänder jag er.' Och när han hade sagt detta, andades han på dem och sade till dem: 'Ta emot den helige Ande.'⁸⁶

Alla detaljer i denna nyckeltext i Johannesevangeliet har sin egen värtalighet, särskilt om vi läser dem med hänvisning till de ord som talades i samma övre sal i början av påskhändelsen. Och nu når dessa händelser – Jesu Triduum Sacrum, som Fadern helgade med smörjelsen och sände till världen – sin fullbordan. Kristus, som "gav upp sin ande" på korset⁸⁷ som Människosonen och Guds Lamm, när han väl har uppstått, går till apostlarna "för att andas på dem" med den kraft som det talas om i Romarbrevet.⁸⁸ Herrens ankomst fyller de närvarande med glädje: "Er sorg skall vändas i glädje."⁸⁹ som han redan hade lovat dem före sitt lidande. Och framför allt uppfylls den viktigaste förutsägelsen i avskedstalet: den uppståndne Kristus, liksom början på en ny skapelse, "bringar" den helige Ande till apostlarna. Han för honom till priset av sin egen "avfärd": han ger dem denna Ande som om det vore genom såren från hans korsfästelse: "Han visade dem sina händer och sin sida." Det är i kraften av denna korsfästelse som han säger till dem: "Ta emot den Helige Ande."

På så sätt finns det ett nära samband mellan sändandet av Sonen och sändandet av den Helige Ande. Det finns ingen sändning av den Helige Ande (efter arvsynden) utan korset och uppståndelsen: "Om jag inte går bort, kommer inte Rådgivaren till dig."⁹⁰ Det finns också en nära koppling mellan den Helige Andes uppdrag och Sonens uppdrag i återlösningen. Sonens mission finner på sätt och vis sin "uppfyllelse" i återlösningen. Den Helige Andes uppdrag "hämtar inspiration från" återlösningen: "Han skall ta det som är mitt och förkunna det för er."⁹¹ Återlösningen genomförs helt och hållet av Sonen som den Smorde, som kom och handlade i den Helige Andes kraft och slutligen offrade sig själv på korsets trä. Och denna återlösning utförs samtidigt ständigt i människors hjärtan och sinnen – i världshistorien – av den Helige Ande, som är den "andre Rådgivaren".

7. Den Helige Ande och kyrkans epok

25. "Efter att ha fullbordat det verk som Fadern hade anförtrott Sonen på jorden (jfr Joh 17:4), sändes den Helige Ande på pingstdagen för att helga kyrkan för evigt, så att de troende skulle få tillträde till Fadern genom Kristus i en enda Ande (jfr Ef 2:18). Han är livets Ande, den vattenkälla som flödar fram till evigt liv (jfr Joh 4:14; 7:38ff.), den genom vilken Fadern återupprättar livet för dem som är döda genom synd, tills han en dag skall uppväcka deras dödliga kroppar i Kristus" (jfr Rom 8:10f.).⁹²

På detta sätt talar Andra Vatikankonciliet om kyrkans födelse på pingstdagen. Denna händelse utgör den definitiva manifestationen av vad som redan hade åstadkommit i samma övre sal på påskdagen. Den uppståndne Kristus kom och "förde" den Helige Ande till apostlarna. Han gav honom till dem och sade: "Ta emot den helige Ande." Det som då hade ägt rum inne i det övre rummet, "då dörrarna var stängda", senare, på pingstdagen, manifesteras också utanför, i offentligheten. Dörrarna till den övre salen öppnas och apostlarna går till invånarna och pilgrimerna som hade samlats i Jerusalem i samband med högtiden, för att vittna om Kristus i den Helige Andes kraft. På så sätt går förutsägelsen i uppfyllelse: "Han skall vittna för mig, och ni är också vittnen, eftersom ni har varit med mig från begynnelsen."⁹³

Vi läser i ett annat dokument från Andra Vatikankonciliet: "Utan tvivel var den Helige Ande verksam i världen redan innan Kristus blev förhärligad. Men på pingstdagen kom han ner över lärjungarna för att de skulle stanna hos dem för evigt. Den dagen uppenbarades kyrkan offentligt för folket, och evangeliet började spridas bland nationerna genom förkunnelse."⁹⁴

Kyrkans era började med "ankomsten", det vill säga med den Helige Andes nedstigande över apostlarna som var samlade i den övre salen i Jerusalem, tillsammans med Maria, Herrens Moder.⁹⁵ Kyrkans tid började i det ögonblick då de löften och förutsägelser som så tydligt hänvisade till Rådgivaren, sanningens Ande, började uppfyllas i fullständig kraft och klarhet på apostlarna och sålunda avgjorde kyrkans födelse. Apostlagärningarna talar om detta utförligt och på många ställen, där det står att i sinnet hos den första gemenskapen, vars övertygelser Lukas uttrycker, antog den Helige Ande den osynliga – men på ett visst sätt "förnimbara" – ledningen hos dem som efter Herren Jesu bortgång djupt kände att de hade blivit föräldralösa. När Anden kom kände de sig kapabla att utföra det uppdrag som anförtrotts dem. De kände sig fulla av styrka. Det är just detta som den Helige Ande har verkat i

dem och detta är ständigt verksamt i kyrkan, genom deras efterträdare. Ty den Helige Andes nåd, som apostlarna gav till sina medarbetare genom handpåläggning, fortsätter att förmedlas i biskopsvigningen. Biskoparna i sin tur genom vigningens sakrament gör de heliga tjänarna delaktiga i denna andliga gåva och ser genom konfirmationens sakrament till att alla som återföds av vatten och den Helige Ande stärks av denna gåva. Och på så sätt förevigas pingstens nåd på ett visst sätt i kyrkan.

Som konciliet skriver: "Anden bor i kyrkan och i de troendes hjärtan som i ett tempel (jfr 1 Kor 3:16; I dem ber han och vittnar om att de är adoptivöner (jfr Gal 4:6; Rom 8:15-16:26). Anden leder kyrkan in i sanningens fullhet (jfr Joh 16:13) och ger henne en enhet i gemenskap och tjänande. Han förser och leder henne med olika gåvor, både hierarkiska och karismatiska, och smyckar henne med sin nåds frukter (jfr Ef 4:11-12; 1 Kor 12:4; Gal 5:22). Genom evangeliets kraft får han kyrkan att växa, ständigt förnyar henne och leder henne till fullkomlig förening med sin Make."⁹⁶

26. Dessa avsnitt citerade från den konciliära konstitutionen *Lumen Gentium* berättar för oss att Kyrkans era började med den Helige Andes ankomst. De berättar också att denna era, kyrkans era, fortsätter. Den fortsätter genom århundraden och generationer. I vårt eget århundrade, när mänskligheten redan närmar sig slutet av det andra årtusendet efter Kristus, kom denna kyrkans epok till uttryck på ett särskilt sätt genom Andra Vatikankonciliet, som vårt århundrades koncilium. För vi vet att det på ett särskilt sätt var ett "ecklesiologiskt" koncilium: ett koncilium på temat kyrkan. Samtidigt är undervisningen vid detta koncilium väsentligen "pneumatologisk": den är genomsyrad av sanningen om den Helige Ande, som Kyrkans själ. Vi kan säga att Andra Vatikankonciliet i sin rika mångfald av undervisning innehåller precis allt som "Anden säger till kyrkorna"⁹⁷ med hänsyn till den nuvarande fasen i frälsningshistorien.

Genom att följa sanningens Andes ledning och vittna tillsammans med honom har rådet gett en särskild bekräftelse på den Helige Andes närvaro – Rådgivaren. På sätt och vis har konciliet gjort Anden "närvarande" på nytt i vår svåra tid. I ljuset av denna övertygelse förstår man klarare den stora betydelsen av alla de initiativ som syftar till att genomföra Andra Vatikankonciliet, dess undervisning och dess pastoral och ekumeniska inriktning. I denna bemärkelse måste också de efterföljande församlingarna av biskopssynoden noggrant studeras och utvärderas, eftersom de syftar till att säkerställa att sanningens

och kärlekens frukter – den Helige Andes autentiska frukter – blir en bestående skatt för Guds folk på dess jordiska pilgrimsfärd genom århundradena. Detta arbete som utförs av kyrkan för att pröva och sammanföra Andens frälsande frukter som skänkts i rådet är något oundgängligt. För detta ändamål måste man lära sig att "urskilja" dem noggrant från allt som i stället kan komma ursprungligen från "denna världens furste".⁹⁸Denna urskillning vid genomförandet av konciliets arbete är särskilt nödvändig med tanke på det faktum att konciliet öppnade sig brett mot den samtida världen, vilket tydligt framgår av de viktiga konciliära konstitutionerna *Gaudium et Spes* och *Lumen gentium*.

Vi läser i den pastorala konstitutionen: "Ty deras (d.v.s. Kristi lärjungars) är en gemenskap bestående av människor. Förenade i Kristus leds de av den Helige Ande på sin resa till sin Faders rike och de har välkomnat budskapet om frälsningen som är avsedd för varje människa. Det är därför detta samhälle inser att det verkligen är intimt och intimt förknippat med mänskligheten och dess historia."⁹⁹Kyrkan vet verkligen att endast Gud, som hon tjänar, möter den djupaste längtan i det mänskliga hjärtat, som aldrig blir helt tillfredsställt av vad världen har att erbjuda."¹⁰⁰Guds Ande... med en förunderlig försyn leder tidens utveckling och förnyar jordens ansikte."¹⁰¹

DEL II - ANDEN SOM ÖVERTYGAR VÄRLDEN OM SYND

1. Synd, rättfärdighet och dom

27. När Jesus under talet i den övre salen förutsäger den Helige Andes ankomst "till priset av" sin egen bortgång och lovar "Jag skall sända honom till er", tillägger han i samma sammanhang: "Och när han kommer, skall han övertyga världen om synd och rättfärdighet och dom."¹⁰²Samme Rådgivare och Sanningens Ande som har utlovats som den som "skall undervisa" och "påminna sig", som "skall vittna" och "leda in i hela sanningen", med de ord som just citerats, är förutsagd som den som "skall övertyga världen om synd och rättfärdighet och dom".

Sammanhanget verkar också vara betydelsefullt. Jesus kopplar denna förutsägelse av den Helige Ande till de ord som indikerar hans "bortgång" genom korset, och betonar verkligen behovet av denna avgång: "Det är till din

fördel att jag går bort, för om jag inte går bort, kommer Rådgivaren inte till dig."¹⁰³

Men vad som räknas mer är den förklaring som Jesus själv lägger till dessa tre ord: synd, rättfärdighet, dom. Ty han säger detta: »Han skall övertyga världen om synd och rättfärdighet och dom, om synd, därför att de icke tro på mig; om rättfärdighet, ty jag går till Fadern, och I skolen icke mer se mig; om domen, ty världens härskare är dömd."¹⁰⁴ Jesu sinne har synd, rättfärdighet och dom en mycket exakt innebörd, som skiljer sig från den innebörd som man kan vara benägen att tillskriva dessa ord oberoende av talarens förklaring. Denna förklaring visar också hur man skall förstå det "övertygande av världen" som är tillbörligt för den Helige Andes verkan. Både betydelsen av de enskilda orden och det faktum att Jesus kopplade ihop dem i samma fras är viktiga här.

Med "synd" menas i det här avsnittet den misstro som Jesus mötte bland "sina egna", med början hos folket i hans egen stad Nasaret. Synd betyder att man förkastar hans uppdrag, ett förkastande som kommer att få människor att döma honom till döden. När Jesus sedan talar om "rättfärdighet" verkar han ha i åtanke den slutgiltiga rättvisa som Fadern kommer att återställa för honom när han ger honom uppståndelsens och himmelfärdens härlighet: "Jag går till Fadern." I sin tur, och i samband med "synd" och "rättfärdighet" förstådd på detta sätt, betyder "dom" att sanningens Ande kommer att visa "världens" skuld genom att döma Jesus till döden på korset. Men Kristus kom inte till världen bara för att döma och fördöma den, han kom för att rädda den.¹⁰⁵ Att övertyga om synd och rättfärdighet har som syfte att frälsa världen, människornas frälsning. Just denna sanning tycks understrykas av påståendet att "domen" endast gäller denna världens furste,, den som från begynnelsen har utnyttjat skapelseverket mot frälsningen, mot förbundet och föreningen mellan människan och Gud: han är "redan dömd" från början. Om Andens Rådgivare skall övertyga världen just om domen, är det för att fortsätta Kristi frälsande verk i världen.

28. Här vill vi i första hand koncentrera vår uppmärksamhet på den Helige Andes uppdrag, som är att "övertyga världen om synd", men samtidigt respektera det allmänna sammanhanget i Jesu ord i den övre salen. Den Helige Ande, som tar ifrån Sonen verket med världens återlösning, tar just genom detta faktum på sig uppgiften att "övertyga om synden" i frälsningen. Denna övertygelse är en ständig hänvisning till "rättfärdighet": det vill säga till den slutliga frälsningen i Gud, till fullbordandet av den ordning som har den

korsfäste och förhärligade Kristus som sitt centrum. Och denna Guds frälsande ordning avlägsnar i viss mening människan från "domen", d.v.s. från den fördömelse som har tillfogats Sill eller, "denna världens furste", den som på grund av sin synd har blivit "härskare över denna mörkrets värld".¹⁰⁶ Och här ser vi att genom denna hänvisning till "domen" öppnar sig vida horisonter för att förstå "synd" och även "rättfärdighet". Genom att visa synden mot bakgrund av Kristi kors i frälsningsordningen (man skulle kunna säga "frälst synd"), gör den Helige Ande det möjligt för oss att förstå hur hans uppdrag också är att "övertyga" om den synd som redan slutgiltigt har dömts ("synden fördömd").

29. Alla de ord som Frälsaren yttrar i det övre rummet på tröskeln till sitt lidande blir en del av kyrkans era: först och främst orden om den Helige Ande som Hjälparen och sanningens Ande. Orden blir en del av den på ett ständigt nytt sätt, i varje generation, i varje tidsålder. Detta bekräftas, vad vår egen tid beträffar, av Andra Vatikankonciliets lära i sin helhet, och särskilt i den pastorala konstitutionen *Gaudium et Spes*. Många avsnitt i detta dokument visar tydligt att konciliet, genom att öppna sig för sanningens Andes ljus, ses som den autentiska förvaltaren av de förutsägelser och löften som Kristus gav till apostlarna och till kyrkan i avskedstalet: på ett särskilt sätt som depositarie för förutsägelseerna att den Helige Ande skulle "övertyga världen om synd och rättfärdighet och dom".

Detta framgår redan av den text där konciliet förklarar hur det förstår "världen": "Konciliet riktar sin uppmärksamhet mot människornas värld, på hela den mänskliga familjen och på summan av de realiteter i vars mitt familjen lever. Den blickar ut över den värld som är skådeplatsen för människans historia och bär spår av hennes energier, hennes tragedier och hennes triumfer. den värld som den kristne ser som skapad och uppbyggt av sin Skapares kärlek, som i sanning har fallit i syndens trældom, men som nu är befriad genom Kristus. Han korsfästes och uppstod igen för att bryta den personifierade ondskans strypgrepp, så att denna värld skulle formas på nytt enligt Guds plan och nå sin fullbordan."¹⁰⁷ Denna mycket rika text måste läsas tillsammans med de andra avsnitten i konstitutionen som med all trons realism försöker visa syndens situation i den samtida världen och som också försöker förklara dess väsen, med utgångspunkt från olika synvinklar.¹⁰⁸

När Jesus på påskaftonen talar om den Helige Ande som den som "skall övertyga världen om synd", måste detta uttalande å ena sidan ges en så vidast möjliga innebörd, i den mån det omfattar all synd i mänsklighetens historia.

Men å andra sidan, när Jesus förklarar att denna synd består i det faktum att "de inte tror på honom", verkar denna mening bara gälla dem som förkastade Människosönens messianska mission och dömde honom till döden på korset. Men man kan knappast undgå att lägga märke till att denna mer "begränsade" och historiskt specificerade betydelse av synd expanderar, tills den antar en universell dimension på grund av återlösningens universalitet, som uppnås genom korset. Uppenbarelsen av återlösningens mysterium öppnar vägen till en förståelse där varje synd, var och när den begås, har en hänvisning till Kristi kors – och därför indirekt också till synden hos dem som "inte trodde på honom" och som dömde Jesus Kristus till döden på korset.

Ur denna synvinkel måste vi återvända till pingsten.

2. Vittnesbördet på pingstdagen

30. Kristi profetior i avskedstalet fick sin mest exakta och direkta bekräftelse på Pingstdagen, i synnerhet den förutsägelse som vi har att göra med: "Rådgivaren... kommer att övertyga världen om synd." Den dagen kom den utlovade Helige Ande ner över apostlarna som var församlade i bön tillsammans med Maria, Jesu moder, i samma rum på övervåningen, som vi läser i Apostlagärningarna: "Och de blev alla uppfyllda av den helige Ande och började tala i andra tungor, allteftersom Anden lät dem tala. [109](#)" På så sätt återförs de skingrade raserna till enhet och frambär åt Fadern förstlingen av alla nationerna. [110](#)

Sambandet mellan Kristi förutsägelse och denna händelse är tydligt. Vi ser här den första och grundläggande uppfyllelsen av löftet om Parakleten. Han kommer, sänd av Fadern, "efter" Kristi bortgång, "till priset av" denna avresa. Detta är först en uppstigning genom korset och senare, fyrtio dagar efter uppståndelsen, genom hans himmelfärd. Ännu en gång, vid himmelfärden, befäller Jesus apostlarna "att inte lämna Jerusalem utan att vänta på Faderns löfte"; "men inom många dagar skall ni bli döpta i den Helige Ande"; "Men ni skall få kraft när den Helige Ande kommer över er. Och ni skall vara vittnen i Jerusalem och i hela Judeen och Samarien och intill jordens yttersta gräns." [111](#)

Dessa sista ord innehåller ett eko eller en påminnelse om den förutsägelse som gjordes i det övre rummet. Och på pingstdagen uppfylls denna förutsägelse med total exakthet. Under inflytande av den Helige Ande, som hade tagits emot av apostlarna medan de bad i den övre salen, träder Petrus fram och talar

inför en mängd människor med olika språk, som samlats till festen. Han förkunnar något som han säkerligen inte skulle ha haft modet att säga tidigare: Israels män,... Jesus från Nasaret, en man som Gud har vittnat för er med kraftgärningar och under och tecken som Gud har gjort genom honom mitt ibland er... Denne Jesus, utlämnad enligt Guds bestämda plan och förutvetande, korsfäst och dödad av laglösa människor. Men Gud uppväckte honom, sedan han hade befriat dödens kval, eftersom det inte var möjligt för honom att hållas fast av den."¹¹²

Jesus hade förutsagt och lovat: "Han skall vittna för mig,... Och ni är också mina vittnen." I Petrus första predikan i Jerusalem finner detta "vittne" sin tydliga början: det är vittnet om Kristus som korsfäst och uppstånden. Ande-Parakletens och apostlarnas vittnesbörd. Och i själva innehållet i detta första vittnesbörd "övertygar sanningens Ande" genom Petrus läppar världen om synden: först och främst om den synd som består i att förkasta Kristus ända till hans dom till döden, till döden på korset på Golgata. Liknande proklamationer kommer att upprepas, i enlighet med texten i Apostlagärningarna, vid andra tillfällen och på olika platser.¹¹³

31. Från och med detta första vittnesbörd på pingsten och för all framtid är sanningens Andes verk, som "övertygar världen om synden" i förkastandet av Kristus, oskiljaktigt förbundet med det vittnesbörd som skall bäras om påskens mysterium: den Korsfästes och Den Uppståndnes mysterium. Och i detta sammanhang uppenbarar sig samma "överbevisning om synden" i sin egen frälsande dimension. Ty den är en "övertygande" som inte bara har till syfte att anklaga världen och ännu mindre fördöma den. Jesus Kristus kom inte till världen för att döma och fördöma den, utan för att frälsa den.¹¹⁴ Detta understryks i detta första tal, när Petrus utropar: "Därför skall hela Israels hus sannerligen veta att Gud har gjort honom till både Herre och Messias, denne Jesus som ni korsfäste."¹¹⁵ Och sedan, när de närvarande frågar Petrus och apostlarna: "Bröder, vad skall vi göra?" är detta Petrus svar: "Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn till era synders förlåtelse; och ni skall få den Helige Andes gåva."¹¹⁶

På så sätt blir "överbevisning om synd" samtidigt en övertygelse om syndernas förlåtelse, i den Helige Andes kraft. Petrus kallar i sin predikan i Jerusalem människor till omvändelse, liksom Jesus kallade sina åhörare till omvändelse i början av sin messianska verksamhet.¹¹⁷ Omvändelse kräver att man övertygas om synd; Den innefattar samvetets inre dom, och som är ett bevis på att

sanningens Ande verkar i människans innersta väsen, blir den samtidigt en ny början på utgivandet av nåd och kärlek: "Ta emot den Helige Ande."¹¹⁸ I denna "övertygelse om synden" upptäcker vi alltså en dubbel gåva: gåvan av samvetets sanning och gåvan av vissheten om återlösningen. Sanningens Ande är Rådgivaren.

Övertygelsen om synden, genom den apostoliska kerygmans tjänst i den tidiga kyrkan, hänförs – under Andens impuls utgjuten på pingsten – till den återlösande kraften hos den korsfäste och uppståndne Kristus. På så sätt uppfylls löftet om den Helige Ande, som gavs före påsk: "Han skall ta det som är mitt och förkunna det för er." När Petrus därför under pingsten talar om synden hos dem som "inte tror"¹¹⁹ och har sänt Jesus från Nasaret till en vanhedrande död, bär han vittnesbörd om seger över synden: en seger som på sätt och vis uppnåddes genom den största synd som människan kunde begå: dödandet av Jesus, Guds Son, av samma väsen som Fadern! På liknande sätt övervinner Guds Sons död den mänskliga döden: "Jag skall vara din död, o död."¹²⁰ Liksom synden att ha korsfäst Guds Son "övervinner" mänsklig synd! Den synd som begicks i Jerusalem på långfredagen - och också varje mänsklig synd. Ty den största synd som begås av människan motsvaras i Återlösarens hjärta av offret av den högsta kärleken, som övervinner det onda i alla människors synder. På grundval av denna visshet tvekar inte kyrkan i den romerska liturgin att varje år, vid påskvakan, upprepa "O lyckliga fel!" i diakonens förkunnelse om uppståndelsen när han sjunger "Exsultet".

32. Men ingen annan än han själv, sanningens Ande, kan "övertyga världen", människan eller det mänskliga samvetet om denna outsägliga sanning. Han är Anden som "utforskar ända Guds djup".¹²¹ Ställda inför syndens mysterium måste vi utforska "Guds djup" ända till dess djup. Det räcker inte att rannsaka det mänskliga samvetet, människans innersta mysterium, utan vi måste tränga in i Guds inre mysterium, dessa "Guds djup" som sammanfattas sålunda: till Fadern – i Sonen – genom den Helige Ande. Det är just den Helige Ande som "söker" "Guds djup" och från dem hämtar Guds svar på människans synd. Med detta gensvar avslutas processen att "övertyga om synden", som pingsten visar.

Genom att övertyga "världen" om Golgatas synd, om det oskyldiga Lammets död, som sker på pingstdagen, övertygar den Helige Ande också om varje synd, som begåtts på vilken plats som helst och vid vilket ögonblick som helst i mänsklighetens historia: för han påvisar dess samband med Kristi kors. Det "övertygande" är påvisandet av syndens ondska, av varje synd, i relation till

Kristi kors. Synden, som visas i detta förhållande, är erkänd i hela den dimension av ondska som är egentlig för den, genom "mysterium iniquitatis"¹²² som är gömd i den. Människan känner inte till denna dimension – hon är absolut okunnig om den bortsett från Kristi kors. Därför kan han inte bli "övertygad" om det annat än genom den Helige Ande: sanningens Ande, men som också är Rådgivaren.

Ty synden, som visas i relation till Kristi kors, är samtidigt identifierad i den fulla dimensionen av "mysterium pietatis".¹²³ som indikeras av den postsynodala apostoliska uppmaningen Reconciliatio et Paenitentia.¹²⁴ Människan är också helt okunnig om denna dimension av synd skild från korset Kristus. Och han kan inte heller bli "övertygad" om denna dimension, utom genom den Helige Ande: den som "utforskar Guds djup".

3. Vittnet om begynnelsen: syndens ursprungliga verklighet

33. Detta är den dimension av synd som vi finner i vittnesbördet om begynnelsen, som kommenteras i Första Moseboken.¹²⁵ Det är synden som enligt Guds uppenbarade ord utgör principen och roten till alla de andra. Vi står inför syndens ursprungliga verklighet i mänsklighetens historia och samtidigt i hela frälsningsekonomin. Man kan säga, att det är i denna synd som "mysterium iniquitatis" har sin början, men man kan också säga, att det är denna synd, som den återlösande kraften i "mysterium pietatis" blir särskilt tydlig och verksam. Detta uttrycks av den helige Paulus, när han ställer den förste Adams "olydnad" mot Kristus, den andre Adams "lydnad": "Lydnad intill döden".¹²⁶

Enligt vittnesbördet om begynnelsen äger synden i sin ursprungliga verklighet rum i människans vilja – och samvete – först och främst som "olydnad", det vill säga som ett motstånd mellan människans vilja och Guds vilja. Denna ursprungliga olydnad förutsätter ett förkastande, eller åtminstone en vändning bort från den sanning som finns i Guds Ord, som skapar världen. Detta Ord är samme Ord som var "i begynnelsen hos Gud", som "var Gud" och utan vilken "intet har blivit till av allt som är", eftersom "världen blev till genom honom".¹²⁷ Han är Ordet, som också är den eviga lagen, källan till varje lag som reglerar världen och särskilt de mänskliga handlingarna. När därför Jesus Kristus på tröskeln till sitt lidande talar om den synd som begås av dem som "inte tror på honom", med dessa hans ord, full av sorg, är det liksom ett

avlagset eko av den synd som i sin ursprungliga form är dunkelt inskriven i skapelsens mysterium. Ty den som talar är inte bara Människosonen, utan också den som är "den förstfödde i hela skapelsen", "ty i honom är allt skapat ... genom honom och för honom."¹²⁸ I ljuset av denna sanning kan vi förstå att "olydnaden" i begynnelsens mysterium i viss mening förutsätter samma "icke-tro", samma "de har inte tro", som kommer att upprepas i påskmysteriet. Som vi har sagt är det en fråga om ett förkastande eller åtminstone en vändning bort från den sanning som finns i Faderns Ord. Avvisandet uttrycker sig i praktiken som "olydnad", i en handling som begås som en följd av frestelsen som kommer från "lögnens fader".¹²⁹ Roten till den mänskliga synden är därför lögnen, som är ett radikalt förkastande av den sanning som finns i Faderns Ord, genom vilken Skaparens kärleksfulla allmakt uttrycks: allmakten och även kärleken "till Gud Fadern, himmelens och jordens Skapare".

34. "Guds Ande", som enligt den bibliska beskrivningen av skapelsen "rörde sig över vattnets yta,"¹³⁰ betecknar samma "Ande som utforskar Guds djup": "utforskar Faderns och Ordet-Sonens djup i skapelsens mysterium. Han är inte bara det direkta vittnet till deras ömsesidiga kärlek som skapelsen härstammar från, utan han är själv denna kärlek. Han själv, som kärlek, är den eviga, oskapade gåvan. I honom finns källan och begynnelsen till varje givande av gåvor till skapade varelser. Vittnesbördet om begynnelsen, som vi finner i hela Uppenbarelseboken, med början i Första Moseboken, är enigt på denna punkt. Att skapa betyder att framkalla existens ur intet: att skapa betyder alltså att ge existens. Och om den synliga världen är skapad för människan, så är världen given åt människan.¹³¹ Och på samma gång får samme människa i sin egen mänsklighet som gåva en särskild "avbild och likhet" med Gud. Detta innebär inte bara rationalitet och frihet som konstitutiva egenskaper i den mänskliga naturen, utan också, från allra första början, förmågan att ha en personlig relation med Gud, som "jag" och "du", och därför förmågan att ha ett förbund, som kommer att äga rum i Guds frälsande kommunikation med människan. Mot bakgrund av "Guds avbild och likhet" betyder "Andens gåva" ytterst en kallelse till vänskap, i vilken de transcendenta "Guds djup" på något sätt öppnas för deltagande från människans sida. Andra Vatikankonciliet lär; "Den osynlige Guden talar i sin stora kärlek till människorna som vänner och bor bland dem, så att han kan inbjuda dem och ta dem i gemenskap med sig själv."¹³²

35. Anden, som "utforskar allting, till och med Guds djup", känner från begynnelsen "människans hemligheter".¹³³ Av denna anledning är det bara han som helt och fullt kan "övertyga om den synd" som inträffade i begynnelsen,

den synd som är roten till alla andra synder och källan till människans syndfullhet på jorden, en källa som aldrig upphör att vara verksam. Sanningens Ande känner till den ursprungliga verkligheten av den synd som "lögnens fader" har orsakat i människans vilja, han som redan "har blivit dömd".¹³⁴ Den Helige Ande övertygar därför världen om synd i samband med denna "dom", men genom att ständigt vägleda mot den "rättfärdighet" som har uppenbarats för människan tillsammans med Kristi kors: genom "lydnad intill döden".¹³⁵

Endast den Helige Ande kan övertyga om synden i den mänskliga begynnelsen, just den som är Faderns och Sonens kärlek, han som är gåvan, medan synden i den mänskliga begynnelsen består i osanning och i förkastandet av den gåva och kärlek som bestämmer världens och människans begynnelse.

36. Enligt det vittnesbörd om begynnelsen som vi finner i Skriften och i Traditionen, efter den första (och också mer fullständiga) beskrivningen i Första Moseboken, förstås synden i sin ursprungliga form som "olydnad", och detta betyder helt enkelt och direkt överträdelse av ett förbud som Gud har fastställt.¹³⁶ Men i ljuset av hela sammanhanget är det också uppenbart att de yttersta rötterna till denna olydnad måste sökas i hela människans verkliga situation. Efter att ha blivit kallad till existens är människan – mannen och kvinnan – en skapad varelse. "Guds avbild", som består av rationalitet och frihet, uttrycker storheten och värdigheten hos det mänskliga subjektet, som är en person. Men detta personliga subjekt är också alltid en skapad varelse: i sin existens och sitt väsen är han beroende av Skaparen. Enligt Första Moseboken skulle "kunskapens träd på gott och ont" uttrycka och ständigt påminna människan om den "gräns" som var oöverstiglig för en skapad varelse. Guds förbud ska förstås på detta sätt: Skaparen förbjuder män och kvinnor att äta av frukten från trädet med kunskap om gott och ont. Lockelsens ord, det vill säga frestelsen, så som de formuleras i den heliga texten, är en sporre att överträda detta förbud, det vill säga att gå utöver denna "gräns": "När ni äter av det skall era ögon öppnas, och ni skall bli som Gud ["som gudar"], med kunskap om gott och ont."¹³⁷

"Olydnad" betyder just att gå utöver denna gräns, som förblir oöverstiglig för viljan och friheten för människan som en skapad varelse. Ty Gud, Skaparen, är den enda definitiva källan till den moraliska ordningen i den värld som han har skapat. Människan kan inte själv avgöra vad som är gott och vad som är ont – hon kan inte "veta vad som är gott och ont, som Gud". I den skapade världen förblir Gud förvisso den första och suveräna källan för att avgöra vad som är

gott och ont, genom den inre sanningen om tillvaron, som är en återspeglning av Ordet, den evige Sonen, av samma väsen som Fadern. Till människan, skapad till Guds avbild, ger den Helige Ande samvetets gåva, så att bilden i detta samvete troget kan återspegla sin förebild, som är både Visheten och den eviga Lagen, källan till den moraliska ordningen i människan och i världen. "Olydnad", som den ursprungliga dimensionen av synden, betyder förkastandet av denna källa, genom människans anspråk på att bli en oberoende och exklusiv källa för att avgöra om det är gott och ont. Anden som "utforskar Guds djup" och som samtidigt är samvetets ljus och källan till den moraliska ordningen för människan. känner i all sin fullhet till denna dimension av synden som är inskriven i mysteriet med människans begynnelse. Och Anden upphör inte att "övertyga världen om det" i samband med Kristi kors på Golgata.

37. Enligt begynnelsens vittnesbörd har Gud i skapelsen uppenbarat sig som allmakt, vilket är kärlek. Samtidigt har han uppenbarat för människan att hon, som sin Skapares "avbild och likhet", är kallad att ta del av sanningen och kärleken. Detta deltagande innebär ett liv i gemenskap med Gud, som är "evigt liv".¹³⁸ Men människan har under inflytande av "lögnens fader" avskilt sig från detta deltagande. I vilken grad? Förvisso inte till samma grad som en ren andes synd, till den grad som synd. Den mänskliga anden är oförmögen att nå en sådan nivå.¹³⁹ I själva beskrivningen i Första Moseboken är det lätt att se skillnaden i grad mellan "ondskans andedräkt" hos den som "har syndat (eller förblir i synd) från begynnelsen"¹⁴⁰ och redan "har blivit dömd",¹⁴¹ och det onda i olydnad från människors sida.

Människans olydnad innebär dock alltid att man vänder sig bort från Gud och i viss mening stänger igen den mänskliga friheten i hennes ögon. Det innebär också en viss öppning av denna frihet – av det mänskliga sinnet och viljan – för den som är "lögnens fader". Detta medvetna val är inte bara "olydnad" utan innebär också ett visst samtycke till den motivation som fanns i den första frestelsen att synda och som oavbrutet förnyas under hela människans historia på jorden: "Ty Gud vet att när ni äter av det skall era ögon öppnas, och ni skall bli som Gud. att veta vad som är gott och ont."

Här befinner vi oss i själva centrum av vad som skulle kunna kallas "anti-Ordet", det vill säga "anti-sanningen": Ty sanningen om människan blir falsifierad: vem människan är och vilka är de oöverstigligen gränserna för hennes väsen och frihet. Denna "anti-sanning" är möjlig eftersom det samtidigt finns en fullständig förfalskning av sanningen om vem Gud är. Gud, Skaparen, befinner

sig i ett tillstånd av misstänksamhet, ja anklagelse, i den skapades sinne. För första gången i mänsklighetens historia framträder det perversa "misstänksamhetens genius". Han försöker "falsifiera" det Goda självt; det absolut Goda, som just i skapelseverket har manifesterat sig som det Goda, som ger på ett utsägligt sätt: som bonum diffusivum sui, som skapande kärlek. Vem kan helt och hållet "övertyga om synd" eller om motivet för människans ursprungliga olydnad, utom den som ensam är gåvan och källan till allt givande av gåvor, utom Anden, som "utforskar Guds djup" och är Faderns och Sonens kärlek?

38. Ty trots allt vittnesbörd om skapelsen och om den frälsningsordning som är inneboende i den, är mörkrets ande¹⁴² är kapabel att framställa Gud som en fiende till sin egen skapelse, och i första hand som en fiende till människan, som en källa till fara och hot mot människan. På detta sätt lyckas så ett frö i människans själ av motstånd mot den som "från begynnelsen" skulle betraktas som människans fiende – och inte som Fader. Människan utmanas att bli Guds motståndare!

Analysen av synden i dess ursprungliga dimension visar att det genom inflytandet från "lögnens fader" genom hela mänsklighetens historia kommer att finnas ett konstant tryck på människan att förkasta Gud, till och med till den grad att hata honom: "Kärlek till sig själv till den grad att man föraktar Gud", som Augustinus uttrycker det.¹⁴³ Människan kommer att vara benägen att i Gud i första hand se en begränsning av sig själv och inte källan till sin egen frihet och det godas fullhet. Vi ser detta bekräftas i den moderna tiden, när de ateistiska ideologierna försöker utrota religionen på grund av att religionen orsakar en radikal "alienation" av människan, som om människan vore berövad sin egen mänsklighet när hon accepterar idén om Gud och tillskriver Gud det som tillhör människan, och uteslutande människan! Därav en tankeprocess och historiskt-sociologisk praxis, i vilken förkastandet av Gud har nått den punkt där man förklarar hans "död". En absurditet, både i koncept och uttryck! Men ideologin om "Guds död" är snarare ett hot mot människan, vilket Andra Vatikankonciliet visar när det analyserar frågan om "de jordiska angelägenheternas oberoende" och skriver: "Ty utan Skaparen skulle det skapade försvinna... när Gud glöms bort blir den skapade själ obegriplig."¹⁴⁴ Ideologin om "Guds död" visar i sina verkningar tydligt att den på det "teoretiska och praktiska" planet är ideologin om "människans död".

4. Anden som förvandlar lidande till frälsande kärlek

39. Anden som utforskar Guds djup kallades av Jesus i hans predikan i övre rummet för Parakleten. Ty från begynnelsen "åkallar Anden"¹⁴⁵ för att "övertyga världen om synd". Han åkallas på ett definitivt sätt genom Kristi kors. Att övertyga om synd innebär att visa det onda som synden innehåller, och detta är detsamma som att uppenbara orättfärdighetens mysterium. Det är inte möjligt att förstå syndens ondska i all dess sorgliga verklighet utan att "utforska Guds djup". Från allra första början har syndens dunkla mysterium framträtt i världen mot bakgrund av en hänvisning till den mänskliga frihetens Skapare. Synden har framträtt som en handling av den skapade människans vilja i strid med Guds vilja, mot Guds frälsande vilja; I själva verket har synden framträtt i motsats till sanningen, på grundval av den lögn som nu slutgiltigt har "dömts": den lögn som har försatt den skapande och frälsande kärleken själv i ett tillstånd av anklagelse, ett tillstånd av ständig misstänksamhet. Människan har följt "lögnens fader" och ställt sig i motsättning till livets Fader och sanningens Ande.

Måste därför inte "övertyga om synd" också betyda att man uppenbarar lidandet? Att avslöja den smärta, ofattbar och obeskrivlig, som Första Moseboken på grund av synden i sin antropomorfa vision tycks skymta i "Guds djup" och i viss mening i själva hjärtat av den utsägliga Treenigheten? Kyrkan, som hämtar sin inspiration från Uppenbarelsboken, tror och bekänner att synd är en förolämpning mot Gud. Vad motsvarar i Faderns, Ordets och den Helige Andes outgrundliga förtrolighet denna "förolämpning", detta förkastande av Anden, som är kärlek och gåva? Uppfattningen om Gud som den med nödvändighet mest fullkomliga varelsen utesluter förvisso från Gud all smärta som härrör från brister eller sår; Men i "Guds djup" finns en Faders kärlek som, ställd inför människans synd, på Bibelns språk reagerar så djupt att den säger: "Jag är ledsen över att jag har skapat honom."¹⁴⁶ Herren såg att människornas ogudaktighet var stor på jorden... Och Herren var bedrövad över att han hade gjort människan på jorden.... Herren sade: 'Jag är ledsen att jag har gjort dem.'¹⁴⁷ Men oftare talar den Heliga Boken till oss om en Fader som känner medlidande med människan, som om han delade hans smärta. Med ett ord, denna outgrundliga och obeskrivliga faderliga "plåga" kommer framför allt att framkalla den återlösande kärlekens underbara ordning i Jesus Kristus, så att kärleken genom mysterium pietatis kan uppenbara sig i människans historia som starkare än synden. Så att "gåvan" kan råda!

Den Helige Ande, som med Jesu ord "övertygar om synd", är Faderns och Sonens kärlek, och som sådan är den trinitariska gåvan, och på samma gång den eviga källan till varje gudomligt givande av gåvor till skapade varelser. Just i honom kan vi föreställa oss den barmhärtighet som den patristiska och teologiska traditionen, som följer Gamla och Nya testamentets linje, tillskriver Gud som personifierad och aktualiserad på ett transcendent sätt. Hos människan innefattar barmhärtighet sorg och medkänsla med sin nästas olyckor. I Gud uttrycker Anden-Kärleken betraktelsen av mänsklig synd i ett nytt utflöde av frälsande kärlek. Från Gud, i Faderns enhet med Sonen, föds frälsningens ordning, den ordning som fyller människans historia med återlösningens gåvor. Medan synden, genom att förkasta kärleken, har orsakat människans "lidande" som på något sätt har påverkat hela skapelsen,¹⁴⁸ Den Helige Ande kommer att gå in i mänskligt och kosmiskt lidande med ett nytt utgjutande av kärlek, som kommer att återlösa världen. Och på Jesu Återlösares läppar, i vars mänsklighet Guds "lidande" är konkretiserat, kommer man att höra ett ord som manifesterar den eviga kärleken full av barmhärtighet: "Misereor".¹⁴⁹ Från den Helige Andes sida blir alltså "överbevisning om synden" en manifestation inför skapelsen, som är "underkastad fåfänglighet", och framför allt i djupet av det mänskliga samvetet, att synden övervinns genom offret av Guds Lamm, som har blivit just "intill döden" den lydige tjänaren som, genom att gottgöra människans olydnad, åstadkommer världens återlösning. På detta sätt övertygar sanningens ande, Hjälparen, "om synd".

40. Det återlösande värdet av Kristi offer uttrycks i mycket betydelsefulla ord av författaren till Hebreerbrevet, som efter att ha erinrat om offren i det gamla förbundet där "geternas och tjurarnas blod..." renar i "köttet" och tillägger: "Hur mycket mer skall inte Kristi blod, som genom den eviga anden har offrat sig själv felfritt åt Gud, rena ert samvete från döda gärningar för att tjäna den levande Guden?"¹⁵⁰ Även om vi är medvetna om andra möjliga tolkningar, leder våra betraktelser över den Helige Andes närvaro i hela Kristi liv oss till att se denna text som en inbjudan att reflektera över närvaron av samma Ande också i det inkarnerade Ordets återlösande offer.

Till att börja med reflekterar vi över de första orden som handlar om detta offer, och sedan var för sig över den "rening av samvetet" som det åstadkommer. Ty det är ett offer som frambärs "genom den evige Anden", som "härleder" kraft att "övertyga om synd". Det är samme Helige Ande, som Jesus Kristus, enligt det löfte som gavs i rummet på övervåningen, "skall föra"

apostlarna på sin uppståndelses dag, när han träder fram för dem med korsfästelsens sår, och som han "skall ge" dem "till syndernas förlåtelse": "Ta emot den helige Ande; Om ni förlåter någons synder, så är de förlåtna."¹⁵¹

Vi vet att "Gud smorde Jesus från Nasaret med helig ande och med kraft", som Simon Petrus sa i officeren Kornelius hus.¹⁵² Vi känner till påskmysteriet med hans "avsteg" från Johannesevangeliet. Orden i Hebreerbrevet förklarar nu för oss hur Kristus "offrade sig själv felfri åt Gud" och hur han gjorde det "med en evig Ande". I offret av Människosonen är den Helige Ande närvarande och verksam, precis som han handlade vid Jesu avelse, vid hans ankomst till världen, i hans fördolda liv och i hans offentliga verksamhet. Enligt Hebreerbrevet öppnade sig samme Kristus Jesus i sin egen mänsklighet på vägen till sin "avfärd" genom Getsemani och Golgata helt och hållet för denna handling av Anden-Parakleten, som genom lidandet gör det möjligt för den eviga frälsande kärleken att spira fram. Därför blev han "bönhörd för sin gudsfruktans skull. Trots att han var en Son, lärde han sig lydnad genom det han led."¹⁵³ På detta sätt visar detta brev hur mänskligheten, underkastad synden, i den förste Adams ättlingar, i Jesus Kristus, blev fullkomligt underkastad Gud och förenad med honom, och på samma gång full av medkänsla med människorna. På så sätt finns det en ny mänsklighet, som i Jesus Kristus genom korsets lidande har återvänt till den kärlek som Adam förrådde genom synden. Denna nya mänsklighet upptäcks just i den gudomliga källan till det ursprungliga utflödet av gåvor: i Anden, som "söker... Guds djup" och är själv kärlek och gåva.

Guds Son, Jesus Kristus, som människa, gjorde det möjligt för den Helige Ande, som redan hade trängt in i de innersta djupen av hans mänsklighet, att förvandla denna mänsklighet till ett fullkomligt offer genom sin död som kärlekens offer på korset. Han frambar detta offer själv. Som den ende prästen "offrade han sig själv felfri åt Gud."¹⁵⁴ I sin mänsklighet var han värdig att bli detta offer, ty endast han var "felfri". Men han erbjöd den "genom den evige Anden", vilket betyder att den Helige Ande handlade på ett särskilt sätt i denna Människosonens absoluta självutgivelse, för att förvandla detta lidande till återlösande kärlek.

41. I Gamla testamentet talas det vid flera tillfällen om "eld från himlen" som brände upp de offergåvor som människorna framställde.¹⁵⁵ I analogi med detta kan man säga att den Helige Ande är "elden från himlen" som verkar i djupet av korsets mysterium. Han utgår från Fadern och riktar Sonens offer mot Fadern

och för in det i den gudomliga verkligheten av den trinitariska gemenskapen. Om synden har orsakat lidande, så får nu Guds smärta i den korsfästa Kristus genom den Helige Ande sitt fulla mänskliga uttryck. Det finns alltså ett paradoxalt mysterium i kärleken: i Kristus lider en Gud som har förkastats av sin egen skapelse: "De tror inte på mig!"; Men samtidigt, ur djupet av detta lidande – och indirekt ur djupet av själva synden "att inte ha tro" – hämtar Anden ett nytt mått på den gåva som gavs till människan och till skapelsen från begynnelsen. I djupet av korsets mysterium är kärleken verksam, den kärlek som för människan tillbaka för att få del av det liv som finns i Gud själv.

Den Helige Ande som Kärlek och Gåva kommer på sätt och vis ner i själva hjärtat av det offer som frambärs på Korset. Med hänvisning till den bibliska traditionen kan vi säga: Han förtär detta offer med kärlekens eld som förenar Sonen med Fadern i den trinitariska gemenskapen. Och eftersom offret på korset är en handling som tillkommer Kristus, så "tar han emot" den helige Ande också i detta offer. Han tar emot den Helige Ande på ett sådant sätt att han efteråt – och endast han inför Gud Fadern – kan "ge honom" till apostlarna, till kyrkan, till mänskligheten. Endast Han "sänder" Anden från Fadern.¹⁵⁶ Han ensam träder fram inför apostlarna i den övre salen, "andas på dem" och säger: "Ta emot den Helige Ande; Om ni förlåter någon hans synder, så är de förlåtna."¹⁵⁷ som Johannes Döparen hade förutsagt: "Han skall döpa er med den helige Ande och med eld."¹⁵⁸ Med dessa Jesu ord uppenbaras den helige Ande och görs samtidigt närvarande som den kärlek som verkar i djupet av påskmysteriet, som källan till den frälsande kraften i Kristi kors och som gåvan av nytt och evigt liv.

Denna sanning om den Helige Ande kommer dagligen till uttryck i den romerska liturgin, när prästen före kommunionen uttalar de betydelsefulla orden; "Herre Jesus Kristus, den levande Gudens Son, genom Faderns vilja och den Helige Andes verk har din död bringat liv till världen..." Och i den tredje eukaristiska bönen, som hänvisar till samma frälsningsplan, ber prästen Gud att den Helige Ande måtte "göra oss till en evig gåva till er".

5. Blodet som renar samvetet

42. Vi har sagt, att i höjdpunkten av påskmysteriet, uppenbaras den Helige Ande definitivt och görs närvarande på ett nytt sätt. Den uppståndne Kristus säger till apostlarna: "Ta emot den Helige Ande." På så sätt uppenbaras den

Helige Ande, ty Kristi ord utgör bekräftelsen på vad han hade lovat och förutsagt under talet i den övre salen. Och i och med detta blir Parakleten också närvarande på ett nytt sätt. I själva verket var han redan från begynnelsen verksam i skapelsens mysterium och genom hela historien om det gamla förbundet mellan Gud och människan. Hans handling bekräftades helt och fullt av att Människosonen sändes som Messias, som kom i den Helige Andes kraft. Vid höjdpunkten i Jesu messianska mission blir den Helige Ande närvarande i påskmysteriet i all sin gudomliga subjektivitet: som den som nu skall fortsätta det frälsningsverk som har sina rötter i korsoffret. Naturligtvis anförtror Jesus detta arbete till mänskligheten: åt apostlarna, åt kyrkan. Icke desto mindre förblir den Helige Ande i dessa män och genom dem den transcendente huvudagenten för fullbordandet av detta verk i den mänskliga anden och i världshistorien: den osynliga och samtidigt allestädes närvarande Hjälparen! Anden som "blåser vart han vill".¹⁵⁹

Orden av den uppståndne Kristus på "den första dagen i veckan" lägger särskild vikt vid närvaron av Parakleten-Rådgivaren som den som "övertygar världen om synd, rättfärdighet och dom". För det är bara i detta förhållande som det är möjligt att förklara de ord som Jesus direkt relaterar till den Helige Andes "gåva" till apostlarna. Han säger: "Ta emot den Helige Ande. Om ni förlåter någons synder, så är de förlåtna; Om ni behåller någons synder, så blir de kvar."¹⁶⁰ Jesus ger apostlarna makten att förlåta synder, så att de kan föra den vidare till sina efterträdare i kyrkan. Men denna makt som ges till människorna förutsätter och innefattar den Helige Andes frälsande verkan. Genom att bli "hjärtats ljus"¹⁶¹ det vill säga, samvetets ljus, den Helige Ande "övertygar om synd", det vill säga, han får människan att inse sitt eget onda och leder henne samtidigt mot det som är gott. Tack vare mångfalden av Andens gåvor, på grund av vilka han åkallas som den "sjufaldige", kan alla slags mänskliga synder nås genom Guds frälsande kraft. I själva verket – som den helige Bonaventure säger – "i kraft av den Helige Andes sju gåvor förstörs allt ont och alla goda ting produceras."¹⁶²

Sålunda åstadkoms människohjärtats omvändelse, som är en oundgänglig förutsättning för syndernas förlåtelse, genom Rådgivarens inflytande. Utan en sann omvändelse, som innebär inre ånger, och utan ett uppriktigt och fast syfte att bättra sig, förblir synder "oförlåtna", med Jesu ord, och med honom i traditionen av de gamla och nya förbunden. För de första ord som Jesus yttrade i början av sin verksamhet, enligt Markusevangeliet, är dessa: "Omvänd er och tro på evangeliet."¹⁶³ En bekräftelse på denna uppmaning är den "övertygelse

om synden" som den Helige Ande företar sig på en ny väg i kraft av den återlösning som åstadkommits genom Människosönens blod. Därför säger Hebreerbrevet att detta "blod renar samvetet".¹⁶⁴ Den öppnar därför så att säga dörren till människans innersta väsen för den helige Ande, nämligen till det mänskliga samvetets helgedom.

43. Andra Vatikankonciliet hänvisade till den katolska läran om samvetet när den talade om människans kallelse och i synnerhet om den mänskliga personens värdighet. Det är just samvetet som bestämmer denna värdighet. Ty samvetet är "den hemligaste kärnan och helgedomen för en människa, där hon är ensam med Gud, vars röst genljuder i hennes djup". Det "kan ... Tala mer specifikt till hans hjärta: gör det här, undvik det där." Denna förmåga att befalla det som är gott och att förbjuda det onda, som Skaparen har lagt i människan, är det främsta kännetecknet för det personliga subjektet. Men samtidigt "upptäcker människan i djupet av sitt samvete en lag som hon inte påtvingar sig själv, men som tvingar henne till lydnad".¹⁶⁵ Samvetet är därför inte en självständig och exklusiv förmåga att avgöra vad som är gott och vad som är ont. Snarare är den djupt inpräntad i en princip om lydnad gentemot den objektiva normen, som etablerar och betingar överensstämmelsen mellan dess beslut och de befallningar och förbud som ligger till grund för mänskligt beteende, som från det avsnitt i Första Moseboken som vi redan har betraktat.¹⁶⁶ Just i denna bemärkelse är samvetet den "hemliga helgedom" i vilken "Guds röst genljuder". Samvetet är "Guds röst", även när människan i det inte känner igen något annat än den moraliska ordningens princip, som det inte är mänskligt möjligt att betvivla, inte ens utan någon direkt hänvisning till Skaparen. Det är just i hänseende till detta som samvetet alltid finner sin grund och sitt berättigande.

Evangeliets "överbevisning om synden" under inflytande av sanningens Ande kan inte åstadkommas i människan på något annat sätt än genom samvetet. Om samvetet är rättrådigt, tjänar det till att "i enlighet med sanningen lösa de moraliska problem som uppstår både i individens liv och genom sociala relationer"; Sedan "vänder sig personer och grupper bort från blinda val och försöker låta sig ledas av de objektiva normerna för moraliskt uppförande".¹⁶⁷

Ett resultat av ett uppriktigt samvete är först och främst att kalla gott och ont vid deras rätta namn, som vi läser i samma pastoralförfattning: "allt som motsätter sig livet självt, såsom varje slag av mord, folkmord, abort, eutanasi eller avsiktlig självförstörelse, vad som än kränker den mänskliga personens

integritet, såsom stympning, plågor som tillfogas kropp eller sinne, försök att tvinga själva viljan; allt som kränker den mänskliga värdigheten, såsom omänskliga levnadsförhållanden, godtyckliga fängslanden, deportationer, slaveri, prostitution, försäljning av kvinnor och barn; samt skamliga arbetsförhållanden, där människor behandlas som enbart verktyg för vinst, snarare än som fria och ansvarsfulla personer". Och efter att ha nämnt de många olika synder som är så vanliga och utbredda i vår tid, vid namn, tillägger konstitutionen: "Alla dessa saker och andra av deras slag är sannerligen skändligheter. De förgiftar det mänskliga samhället, men de gör mer skada för dem som utövar dem än för dem som lider av skadan. Dessutom är de en oerhörd vanära för Skaparen."¹⁶⁸

Genom att kalla de synder som mest vanäras människan vid deras rätta namn, och genom att visa att de är ett moraliskt ont som väger tungt på varje balansräkning av mänskligt framåtskridande, beskriver rådet också allt detta som ett stadium i "en dramatisk kamp mellan gott och ont, mellan ljus och mörker", som kännetecknar "hela det mänskliga livet, vare sig de är individuella eller kollektiva."¹⁶⁹Vid biskopssynodens möte om försoning och botgöring 1983 specificerades ännu tydligare den personliga och sociala betydelsen av mänsklig synd.¹⁷⁰

44. I den övre salen, på kvällen före sitt lidande och återigen på påskdagens kväll, talade Jesus Kristus om den Helige Ande som den som vittnar om att synden fortsätter att existera i mänsklighetens historia. Ändå har synden underkastats Återlösningens frälsande kraft. Att "övertyga världen om synd" slutar inte med det faktum att synden kallas vid sitt rätta namn och identifieras för vad den är i hela sin vidd. När sanningens Ande övertygar världen om synd kommer den i kontakt med de mänskliga samvetenas röst. Genom att följa denna väg kommer vi till en demonstration av syndens rötter, som står att finna i människans innersta väsen, så som de beskrivs i samma pastorala konstitution: "Sanningen är att de obalanser som den moderna världen arbetar under är förbundna med den mer grundläggande obalans som har sina rötter i människans hjärta. Ty i människan själv brottas många element med varandra. Således, å ena sidan, som en varelse upplever han sina begränsningar på en mängd olika sätt. Å andra sidan känner han sig gränslös i sina begär och kallad till ett högre liv. Dragen av mångfaldiga attraktioner tvingas han ständigt att välja bland dem och att avstå från några. Ja, som en svag och syndig varelse gör han ofta vad han inte skulle vilja och underlåter att göra vad han vill."¹⁷¹Den konciliära texten hänvisar här till Paulus välkända ord.¹⁷²Den "övertygelse om

synden" som åtföljer det mänskliga samvetet i varje omsorgsfull betraktelse över sig själv, leder sålunda till upptäckten av syndens rötter i människan, liksom till upptäckten av det sätt på vilket samvetet har betingats under historiens gång. På så sätt upptäcker vi den ursprungliga syndens verklighet som vi redan har talat om. Den Helige Ande "övertygar om synden" i förhållande till mysteriet med människans ursprung och visar det faktum att människan är en skapad varelse och därför fullständigt ontologisk och etiskt beroende av Skaparen. Den Helige Ande påminner oss samtidigt om den mänskliga naturens nedärvda syndfullhet. Men den Helige Ande, Rådgivaren, "övertygar om synd" alltid i förhållande till Kristi kors. Inom ramen för detta förhållande förkastar kristendomen all "fatalism" när det gäller synd. Som konciliet lär: "En monumental kamp mot mörkets makter genomsyrar hela mänsklighetens historia. Striden har förenats från världens begynnelse och kommer att fortsätta intill den yttersta dagen, som Herren har intygat."¹⁷³ Men Herren själv kom för att befria och styrka människan."¹⁷⁴ Långt ifrån att låta sig "snärjas" i sitt syndiga tillstånd, utan genom att förlita sig på sitt eget samvetes röst, är människan därför "tvungen att ständigt brottas om hon skall hålla fast vid det som är gott. Inte heller kan han uppnå sin egen inre integritet utan tappra ansträngningar och hjälp av Guds nåd."¹⁷⁵ Konciliet betraktar med rätta synden som en faktor för främlingskap som väger tungt i människans personliga och sociala liv. Men samtidigt tröttnar den aldrig på att påminna oss om möjligheten till seger.

45. Sanningens Ande, som "övertygar världen om synd", kommer i kontakt med den mödosamma ansträngning från det mänskliga samvetets sida, som de konciliära texterna talar om så åskådligt. Denna mödosamma samvetsansträngning bestämmer också vägen till mänsklig omvändelse: att vända synden ryggen för att återställa sanningen och kärleken i människans innersta hjärta. Vi vet att det ibland krävs en stor ansträngning för att känna igen ondskan hos oss själva. Vi vet att samvetet inte bara befaller och förbjuder, utan också dömer i ljuset av inre påbud och förbud. Det är också en källa till samvetskval: människan lider i sitt inre på grund av det onda hon har begått. Är inte detta lidande, så att säga, ett avlägset eko av den "ånger över att ha skapat människan" som den heliga boken på antropomorfiskt språk tillskriver Gud? Är det inte ett eko av den "förtappelse" som är inbäddad i Treenighetens "hjärta" och som i kraft av den eviga kärleken omvandlas till lidandet på korset, till Kristi lydnad intill döden? När sanningens Ande tillåter det mänskliga samvetet att dela detta lidande, blir samvetets lidande särskilt

djupt, men också särskilt frälsande. Då, genom en akt av fullkomlig ånger, fullbordas hjärtats autentiska omvändelse: detta är den evangeliska "metanoian".

Människohjärtats mödosamma ansträngning, samvetets mödosamma ansträngning, i vilken denna "metanoia" eller omvändelse äger rum, är en återspeglning av den process, varigenom förtappelsen förvandlas till frälsande kärlek, en kärlek som är i stånd att lida. Den dolda givaren av denna frälsande kraft är den Helige Ande: han som kyrkan kallar "samvetets ljus" tränger in och fyller "människohjärtats djup".¹⁷⁶ Genom just en sådan omvändelse i den Helige Ande blir en människa öppen för förlåtelse, för syndernas förlåtelse. Och i all denna underbara dynamik av omvändelse och förlåtelse bekräftas sanningen i det som den helige Augustinus skriver om människans mysterium, när han kommenterar orden i Psaltaren: "Avgrunden kallar till avgrunden."¹⁷⁷ Just när det gäller dessa "ofattbara djup" hos människan, hos det mänskliga samvetet, är Sonens och den Helige Andes uppdrag fullbordat. Den Helige Ande "kommer" i kraft av Kristi "bortgång" i påskmysteriet: han kommer i varje konkret fall av omvändelse – förlåtelse, i kraft av korsets offer. Ty i detta offer "Kristi blod... renar ditt samvete från döda gärningar för att tjäna den levande Guden."¹⁷⁸ På så sätt uppfylls ständigt orden om den Helige Ande som "en annan Rådgivare", de ord som talades i den övre salen till apostlarna och indirekt talades till alla: "Ni känner honom, ty han bor hos er och skall vara i er."¹⁷⁹

6. Synden mot den Helige Ande

46. Mot bakgrund av vad som hittills har sagts blir vissa andra ord av Jesus, chockerande och oroande, lättare att förstå. Vi skulle kunna kalla dem "oförlåtelsens" ord. De rapporteras för oss av synoptikerna i samband med en särskild synd som kallas "hädelse mot den Helige Ande". Så här rapporteras de i sina tre versioner:

Matteus: "Den som säger ett ord mot Människosonen skall bli förlåten, men den som talar emot den helige Ande skall inte bli förlåten, varken i denna tidsålder eller i den tillkommande."¹⁸⁰

Markus: "Alla synder skall bli förlåtna för människobarnen, och vilka hädelser de än uttalar; men den som hädar mot den helige Ande får aldrig förlåtelse, utan är skyldig till en evig synd."¹⁸¹

Lukas: "Var och en som säger ett ord mot Människosonen skall bli förlåten; men den som hädar mot den helige Ande skall inte få förlåtelse."[182](#)

Varför är hädelse mot den Helige Ande oförlåtlig? Hur ska denna hädelse förstås? Den helige Thomas av Aquino svarar att det är fråga om en synd som är "oförlåtlig till sin natur, såtillvida som den utesluter de element genom vilka syndernas förlåtelse äger rum".[183](#)

Enligt en sådan exegetik består "hädelse" egentligen inte i att förolämpa den Helige Ande i ord; Den består snarare i vägran att ta emot den frälsning som Gud erbjuder människan genom den Helige Ande, verksam genom korsets kraft. Om människan förkastar den "överbevisning om synden" som kommer från den Helige Ande och som har makt att frälsa, så förkastar hon också Rådgivarens "ankomst" – den "ankomst" som fullbordades i påskmysteriet, i förening med Kristi blods återlösande kraft: blodet som "renar samvetet från döda gärningar".

Vi vet att resultatet av en sådan rening är syndernas förlåtelse. Därför förblir var och en som förkastar Anden och blodet i "döda gärningar", i synd. Och hädelsen mot den Helige Ande består just i den radikala vägran att ta emot denna förlåtelse, som han är den innerlige givaren av och som förutsätter den äkta omvändelse som han åstadkommer i samvetet. Om Jesus säger att hädelse mot den Helige Ande inte kan förlåtas vare sig i detta liv eller i nästa, så är det för att denna "icke-förlåtelse" är kopplad till "icke-omvändelse", med andra ord till den radikala vägran att omvända sig. Detta innebär vägran att komma till återlösningens källor, som ändå "alltid" förblir öppna i frälsningens ordning, där den Helige Andes uppdrag är fullbordat. Anden har oändlig kraft att hämta från dessa källor: "Han skall ta det som är mitt", sa Jesus. På detta sätt fullbordar han i människosjälen det återlösningensverk som Kristus fullbordat och sprider dess frukter. Hädelse mot den Helige Ande är alltså den synd som begås av den person som påstår sig ha "rätt" att framhärda i det onda – i vilken synd som helst – och som därför förkastar återlösningen. Man stänger in sig i synden, vilket omöjliggör ens omvändelse och därmed syndernas förlåtelse, som man inte anser vara nödvändig eller betydelsefull för sitt liv. Detta är ett tillstånd av andligt förfall, eftersom hädelse mot den Helige Ande inte tillåter någon att fly från sin självpåtagna fångenskap och öppna sig för de gudomliga källorna till samvetets rening och syndernas förlåtelse.

47. Sanningens Andes verksamhet, som verkar för att "övertyga frälsningen om synden", möter hos en person i detta tillstånd ett inre motstånd, så att säga en

ogenomtränglighet i samvetet, ett sinnestillstånd som skulle kunna beskrivas som fixerat på grund av ett fritt val. Detta är vad den Heliga Skrift vanligtvis kallar "hjärtats hårdhet".¹⁸⁴I vår egen tid återspeglas kanske denna sinnets och hjärtats inställning i förlusten av känslan för synd, som den apostoliska uppmaningen *Reconciliatio et Paenitentia* ägnar många sidor.¹⁸⁵Påven Pius XII hade redan förklarat att "århundradets synd är förlusten av känslan för synd".¹⁸⁶och denna förlust går hand i hand med "förlusten av känslan för Gud". I den just nämnda uppmaningen läser vi: "Gud är i själva verket människans ursprung och högsta mål, och människan bär inom sig en gudomlig säd. Därför är det Guds verklighet som uppenbarar och illustrerar människans mysterium. Det är därför fåfängt att hoppas att det skall slå rot en känsla av synd mot människan och mot mänskliga värden, om det inte finns någon känsla av förolämpning mot Gud, nämligen den sanna känslan av synd."¹⁸⁷

Därför bönfäller kyrkan ständigt Gud om nåden, att de mänskliga samvetenas ostrafflighet inte skall gå förlorad, att deras sunda känslighet för gott och ont inte skall avtrubbas. Denna redbarhet och känslighet är djupt förbunden med sanningens Andes intima verksamhet. I ljuset av detta får Paulus uppmaningar en särskild vältalighet: "Släck inte Anden"; "Bedröva inte den Helige Ande."¹⁸⁸Men framför allt bönfäller kyrkan ständigt med största glöd att det inte ska ske någon ökning i världen av den synd som evangeliet kallar "hädelse mot den helige Ande". Snarare ber hon att den ska minska i människors själar – och följaktligen i själva samhällets former och strukturer – och att den ska ge plats för den öppenhet i samvetet som är nödvändig för den Helige Andes frälsande verkan. Kyrkan ber att den farliga synden mot Anden ska ge vika för en helig beredvillighet att acceptera hans uppdrag som Rådgivare, när han kommer för att "övertyga världen om synd och rättfärdighet och dom".

48. I sitt avskedstal kopplade Jesus samman dessa tre områden av "övertygande" som element i Parakletens uppdrag: synd, rättfärdighet och dom. De markerar det område av detta mysterium pietatis som i mänsklighetens historia är motsatsen till synden, till orättfärdighetens mysterium.¹⁸⁹Å ena sidan finns det, som den helige Augustinus säger, "kärlek till sig själv till den grad att man föraktar Gud"; å andra sidan, "kärlek till Gud till den grad att man föraktar sig själv".¹⁹⁰Kyrkan lyfter ständigt upp sin bön och utför sin tjänst för att samvetets historia och historien om samhällena i den stora mänskliga familjen inte skall sjunka ned mot syndens påle, genom att förkasta Guds bud "till förakt för Gud", utan snarare stiga upp mot den kärlek i vilken Anden som ger liv uppenbaras.

De som låter sig "övertygas om synd" genom den Helige Ande, låter sig också övertygas "om rättfärdighet och dom". Sanningens Ande, som hjälper människorna, deras samveten, att få veta sanningen om synden, gör det samtidigt möjligt för dem att få veta sanningen om den rättfärdighet som kom in i mänsklighetens historia i Jesus Kristus. På detta sätt leds de som är "övertygade om synd" och som blir omvända genom Rådgivarens handlande på sätt och vis ut ur "domens" räckvidd, den "dom" genom vilken "denna världens härskare döms".¹⁹¹ I djupet av dess gudomligt-mänskliga mysterium innebär omvändelse att man bryter varje boja genom vilken synden binder människan vid hela orättfärdighetens mysterium.

De som hava omvänt sig bliva därför genom den helige Ande ledda ut ur »domens» område och föras in i den rättfärdighet, som är i Kristus Jesus och som är i honom just därför att han mottager den av Fadern.¹⁹² som en återspeglning av Treenighetens helighet. Detta är evangeliets och återlösningens rättfärdighet, rättfärdigheten i bergs- och korspredikan, som åstadkommer samvetets rening genom Lammets blod. Det är den rättfärdighet som Fadern ger till Sonen och till alla dem som är förenade med honom i sanning och kärlek.

I denna rättfärdighet uppenbarar sig den Helige Ande, Faderns och Sonens Ande, som "övertygar världen om synd", och gör sig själv närvarande i människan som det eviga livets Ande.

DEL III - ANDEN SOM GER LIV

1. Anledning till jubelåret 2000: Kristus som blev avlad av den Helige Ande

49. Kyrkans sinne och hjärta vänder sig till den Helige Ande när detta tjugonde århundrade går mot sitt slut och det tredje årtusendet sedan Jesu Kristi ankomst till världen närmar sig, och när vi ser fram emot det stora jubelåret med vilket kyrkan kommer att fira händelsen. Ty enligt tidens beräkning mäts denna ankomst som en händelse som hör till människans historia på jorden. Mätningen av tid i allmänt bruk definierar år, århundraden och årtusenden beroende på om de infaller före eller efter Kristi födelse. Men man måste också komma ihåg att för oss kristna visar denna händelse, som Paulus säger, "tidens fullbordan".¹⁹³ Ty i den har den mänskliga historien helt och hållet genomsträvs av "mätningen" av Gud själv: en transcendent närvaro av det "eviga nuet". Han

"som är, som var och som skall komma"; han som är "Alfa och Omega, den förste och den siste, begynnelsen och änden".¹⁹⁴ Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv."¹⁹⁵ När tiden äntligen var inne, sände Gud ut sin Son, född av en kvinna... så att vi kan bli adopterade som söner."¹⁹⁶ Och denna inkarnation av Son-Ordet kom till stånd "genom den Helige Andes kraft".

De två evangelisterna, som vi har att tacka för berättelsen om Jesu födelse och barndom, uttrycker sig i denna fråga på ett identiskt sätt. Lukas säger att Maria vid bebådelsen av Jesu födelse frågar: "Hur skall det gå till, när jag inte har någon man?" och hon får detta svar: "Den helige Ande skall komma över er, och den Högstes kraft skall överskugga er."¹⁹⁷

Matteus berättar direkt: "Nu gick Jesu Kristi födelse till på detta sätt. När hans mor Maria hade blivit trolovad med Josef, befanns hon, innan de kom tillsammans, vara havande med den Helige Ande."¹⁹⁸ Störd av denna händelseutveckling får Josef följande förklaring i en dröm: "Var inte rädd för att ta din hustru Maria, ty det som är avlat i henne är av den Helige Ande; Hon skall föda en son, och ni skall ge honom namnet Jesus, ty han skall frälsa sitt folk från deras synder."¹⁹⁹

På så sätt bekänner kyrkan från början inkarnationens mysterium, detta trons nyckelmysterium, genom att hänvisa till den helige Ande. I den apostoliska trosbekännelsen står det: "Han blev avlad genom den helige Andes kraft och född av jungfrun Maria." På liknande sätt bekände den nicensk-konstantinopolitanska trosbekännelsen: "Genom den Helige Andes kraft blev han inkarnerad från Jungfru Maria och blev människa."

"Genom den helige Andes kraft" blev människan den som kyrkan i samma trosbekännelse bekänner vara Sonen, av samma väsen som Fadern: "Gud från Gud, ljus från ljus, sann Gud från sann Gud; född, inte skapad." Han blev människa genom att bli "inkarnerad från Jungfru Maria". Detta är vad som hände när "tidens fullbordan hade kommit".

50. Det stora jubelåret vid slutet av det andra årtusendet, för vilket kyrkan redan förbereder sig, har en direkt kristologisk aspekt: för det är ett firande av Jesu Kristi födelse. Samtidigt har den en pneumatologisk aspekt, eftersom inkarnationens mysterium fullbordades "genom den Helige Andes kraft". Den "åstadkoms" av den Ande – av samma väsen som Fadern och Sonen – som i den Treenige Gudens absoluta mysterium är personkärleken, den oskapade

gåvan, som är den eviga källan till varje gåva som kommer från Gud i skapelsens ordning, den direkta principen och, i viss mening, subjektet för Guds självkommunikation i nådens ordning. Inkarnationens mysterium utgör höjdpunkten i detta givande, denna gudomliga självkommunikation.

Avlelsen och födelsen av Jesus Kristus är i själva verket det största verk som den Helige Ande har utfört i skapelsens och frälsningens historia: den högsta nåden "enhetens nåd", källan till all annan nåd, som den helige Thomas förklarar.²⁰⁰ Det stora jubelåret syftar på detta verk och också – om vi tränger in i dess djup – på författaren till detta verk, på den Helige Andes person.

För "tidens fullhet" motsvaras av en särskild fullhet av den Treenige Gudens självkommunikation i den Helige Ande. "Genom den Helige Andes kraft" åstadkoms mysteriet med den "hypostatiska föreningen" – det vill säga föreningen av den gudomliga naturen och den mänskliga naturen, av gudomligheten och mänskligheten i Ord-Sonens enda person. När Maria i bebådelsens stund uttalar sitt "fiat": "Ske med mig enligt ditt ord",²⁰¹ Hon avlar på ett jungfruligt sätt en människa, Människosonen, som är Guds Son. Genom denna "förmänskligande" av Ordet-Sonen når Guds självkommunikation sin definitiva fullhet i skapelsens och frälsningens historia. Denna fullhet får en särskild rikedom och uttrycksfullhet i texten i Johannesevangeliet: "Ordet blev kött."²⁰² Guds, Sonens, inkarnation innebär upptagandet i enhet med Gud, inte bara av den mänskliga naturen, utan i denna mänskliga natur, i en mening, av allt som är "kött": hela mänskligheten, hela den synliga och materiella världen. Inkarnationen har då också en kosmisk betydelse, en kosmisk dimension. "Den förstfödde i hela skapelsen",²⁰³ Genom att inkarnera i Kristi individuella mänsklighet, förenar han sig på något sätt med hela människans verklighet, som också är "kött"²⁰⁴ – och i denna verklighet med allt "kött", med hela skapelsen.

51. Allt detta åstadkoms genom den Helige Andes kraft, och är därför en del av det stora jubelåret som kommer. Kyrkan kan inte förbereda sig för jubelåret på något annat sätt än i den Helige Ande. Det som åstadkoms genom den Helige Andes kraft "i tidens fullbordan" kan nu bara genom Andens kraft framträda ur kyrkans minne. Genom hans kraft kan den göras närvarande i den nya fasen i människans historia på jorden: år 2000 efter Kristi födelse.

Den Helige Ande, som med sin kraft överskuggade Marias jungfruliga kropp och i henne framkallade begynnelsen till hennes gudomliga moderskap, gjorde samtidigt hennes hjärta fullkomligt lydigt mot Guds självkommunikation, som

översteg varje mänsklig idé och förmåga. "Salig är hon som trodde!"²⁰⁵Sålunda hälsas Maria av sin kusin Elisabet, som själv är "full av den Helige Ande".²⁰⁶ I hälsningsorden till henne "som trodde" tycker vi oss upptäcka en avlägsen (men i själva verket mycket nära) kontrast till alla dem om vilka Kristus kommer att säga att "de inte tror".²⁰⁷ Maria kom in i historien om världens frälsning genom trons lydnad. Och tron, i dess djupaste väsen, är det mänskliga hjärtats öppenhet för gåvan: för Guds självkommunikation i den Helige Ande. Paulus skriver: "Herren är Anden, och där Herrens Ande är, där är frihet."²⁰⁸ När den Treenige; Gud öppnar sig för människan i den Helige Ande, denna Guds öppning uppenbarar och ger också människan frihetens fullhet. Denna fullhet manifesterades på ett sublimt sätt just genom Marias tro, genom "trons lydnad"²⁰⁹: sannerligen, "Salig är hon som trodde!"

2. Anledning till jubileet: Nåden har blivit uppenbar

52. I inkarnationens mysterium når Andens verk "som ger liv" sin högsta punkt. Det är inte möjligt att ge liv, som i sin fullaste form är i Gud, utan att göra det till en människas liv, liksom Kristus i sin mänsklighet är begåvad med en person genom Ordet i den hypostatiska föreningen. Och samtidigt öppnar sig i och med inkarnationens mysterium på ett nytt sätt källan till detta gudomliga liv i mänsklighetens historia: den Helige Ande. Ordet, "den förstfödde av hela skapelsen", blir "den förstfödde av många bröder".²¹⁰ Och på så sätt blir han också huvud för den kropp som är kyrkan, som kommer att födas på korset och uppenbaras på pingstdagen – och i kyrkan blir han mänsklighetens huvud: för människor i varje nation, varje ras, varje land och kultur, varje språk och kontinent, alla kallade till frälsning. "Ordet blev kött, (det Ord i vilket) var liv, och livet var människornas ljus... Åt alla som tog emot honom gav han makt att bli Guds barn."²¹¹ Men allt detta fullbordades och fullbordades oavbrutet "genom den Helige Andes kraft".

För som Paulus lär, "alla som leds av Guds Ande" är "Guds barn".²¹² Släktskapet med den gudomliga barnskapet föds i människan på grundval av inkarnationens mysterium, alltså genom Kristus, den evige Sonen. Men födelsen, eller återfödelsen. Det sker när Gud Fadern "sänder sin Sons Ande in i våra hjärtan".²¹³ Sedan "tar vi emot en ande av adopterade söner genom vilken vi ropar: 'Abba, Fader!'"²¹⁴ Därför är det gudomliga barnskapet, som planteras i den mänskliga själen genom den heliggörande nåden, ett verk av den Helige Ande. "Det är Anden själv som vittnar med vår ande om att vi är Guds barn, och

om vi är barn, så är vi arvingar, Guds arvingar och Kristi medarvingar."²¹⁵Den heliggörande nåden är principen och källan till människans nya liv: det gudomliga, övernaturliga livet

Givandet av detta nya liv är så att säga Guds definitiva svar på psalmistens ord, som på sätt och vis är ett eko av alla skapade varelsers röst: "När du sänder ut din Ande, skall de bli skapade; och du skall förnya jordens ansikte."²¹⁶Den som i skapelsens mysterium ger liv åt människan och kosmos i dess många olika former, synliga och osynliga, förnyar åter detta liv genom inkarnationens mysterium. Skapelsen fullbordas alltså genom inkarnationen och är sedan dess genomsyrad av återlösningens krafter, krafter som uppfyller mänskligheten och hela skapelsen. Detta är vad Paulus får veta, vars kosmiska och teologiska vision tycks upprepa orden i den antika psalmen: skapelsen "väntar med ivrig längtan på att Guds söner skall uppenbaras."²¹⁷det vill säga dem som Gud har "lärt känna i förväg" och som han "har förutbestämt till att formas till hans Sons avbild".²¹⁸Således finns det en övernaturlig "adoption", vars källa är den Helige Ande, kärleken och gåvan. Som sådan är hon given till människan. Och i överflödet av den oskapade gåvan börjar i alla människors hjärtan den särskilda skapade gåva varigenom de "blir delaktiga av den gudomliga naturen".²¹⁹På så sätt blir det mänskliga livet, genom deltagande, genomsyrat av det gudomliga livet och får själv en gudomlig, övernaturlig dimension. Där ges det nya livet, i vilket människan som delaktig i inkarnationens mysterium "har tillträde till Fadern i den Helige Ande".²²⁰Det finns alltså ett nära förhållande mellan Anden, som ger liv och heliggörande nåd, och den mångfaldiga övernaturliga livskraft som härrör från den i människan: mellan den oskapade Anden och den skapade mänskliga anden.

53. Allt detta kan sägas falla inom ramen för det stora jubelåret som nämnts ovan. För vi måste gå bortom den historiska dimensionen av händelsen, betraktad i dess ytliga värde. Genom det kristologiska innehållet i händelsen måste vi nå fram till den pneumatologiska dimensionen och med trons ögon se de två tusen åren av verksamhet av sanningens Ande, som genom århundradena har hämtat från återlösningens skatter som Kristus uppnått och gett nytt liv åt människorna och i dem fått dem att adopteras i den enfödde Sonen. helga dem, så att de kan upprepa med den helige Paulus: "Vi har fått ... Anden som är från Gud."²²¹

Men när vi följer denna orsak till jubelåret, kan vi inte begränsa oss till de två tusen år som har förflutit sedan Kristi födelse. Vi behöver gå längre tillbaka, för

att omfamna hela den Helige Andes verkan även före Kristus – från begynnelsen, över hela världen, och särskilt i det gamla förbundets ordning. Ty denna handling har utövats, på varje plats och i varje tid, ja, hos varje individ, i enlighet med den eviga frälsningsplanen, varigenom denna handling skulle vara nära förbunden med inkarnationens och återlösningens mysterium, som i sin tur utövade sitt inflytande på dem som trodde på Kristi framtida ankomst. Detta bekräftas särskilt i Efesibrevet.²²²Nåden har därför i sig själv både en kristologisk och en pneumatologisk sida, vilket framför allt visar sig hos dem som uttryckligen tar emot Kristus: "I honom [i Kristus] ... beseglades med den utlovade Helige Ande, som är garantin för vårt arv, tills vi får det i besittning."²²³

Men inom det stora jubelårets perspektiv måste vi fortfarande se längre och gå längre bort, i vetskap om att "vinden blåser vart den vill", enligt den bild som Jesus använde i sitt samtal med Nikodemus.²²⁴Andra Vatikankonciliet, som i första hand är inriktat på temat kyrkan, påminner oss om den Helige Andes verksamhet även "utanför kyrkans synliga kropp". Konciliet talar just om "alla människor av god vilja i vars hjärtan nåden verkar på ett osynligt sätt. Ty eftersom Kristus dog för alla, och eftersom människans yttersta kallelse i själva verket är en och gudomlig, bör vi tro att den Helige Ande på ett sätt som endast Gud känner till erbjuder varje människa möjligheten att bli förbunden med detta påskmysterium."²²⁵

54. "Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning."²²⁶Dessa ord uttalade Jesus i ett annat samtal, det med den samariska kvinnan. Det stora jubelår, som skall firas vid slutet av detta årtusende och i början av nästa, bör utgöra en mäktig kallelse till alla dem som "tillber Gud i ande och sanning". Det bör för var och en vara ett särskilt tillfälle att meditera över mysteriet med den Treenige Guden, som i sig själv är helt transcendent i förhållande till världen, särskilt den synliga världen. Ty han är absolut Ande, "Gud är ande"²²⁷; Och dessutom, på ett så underbart sätt, är han inte bara nära denna värld utan också närvarande i den, och på sätt och vis immanent, genomtränger den och ger den liv inifrån. Detta är särskilt sant i förhållande till människan: Gud är närvarande i intimiteten i människans väsen, i hennes sinne, samvete och hjärta: en ontologisk och psykologisk verklighet, och vid betraktandet av denna sade Augustinus om Gud att han var "närmare än mitt innersta väsen".²²⁸De här orden hjälper oss att bättre förstå Jesu ord till den samariska kvinnan: "Gud är ande." Bara Anden kan vara "närmare än min andliga upplevelse. Endast anden kan vara så beständig i människan och i

världen, samtidigt som den förblir okränkbar och oföränderlig i sin absoluta transcendens.

Men i Jesus Kristus har den gudomliga närvaron i världen och i människan uppenbarats på ett nytt sätt och i synlig form. I honom "har Guds nåd verkligen uppenbarat sig".²²⁹ Gud Faderns kärlek, som en gåva, oändlig nåd, livets källa, har gjorts synlig i Kristus, och i hans mänsklighet har den kärleken blivit "en del" av universum, den mänskliga familjen och historien. Detta framträdande av nåd i mänsklighetens historia, genom Jesus Kristus, har åstadkommit genom den Helige Andes kraft, som är källan till all Guds frälsande verksamhet i världen: han, den "dolda Guden",²³⁰ som i egenskap av kärlek och gåva "fyller universum".²³¹ Kyrkans hela liv, som kommer att framträda under det stora jubelåret, innebär att gå för att möta den osynlige Guden, den fördolde Guden: ett möte med Anden "som ger liv".

3. Den Helige Ande i människans inre konflikt: "Ty köttets begär är emot Anden, och Andens begär är emot köttet"

55. Dessvärre visar frälsningshistorien att när Gud kommer nära och gör sig närvarande för människan och världen, denna underbara "nedlåtenhet" av Anden, möter motstånd och motstånd i vår mänskliga verklighet. Hur värtaliga är inte de profetiska orden av den gamle mannen Simeon, som inspirerad av Anden kom till templet i Jerusalem för att inför den nyfödde barnet från Betlehem förutsäga att han "är satt till fall och uppståndelse för många i Israel, till ett tecken på motsägelse".²³² Motståndet mot Gud, som är en osynlig Ande, har till en viss grad sitt ursprung i själva det faktum att världen radikalt skiljer sig från Gud, det vill säga i världens "synlighet" och "materialitet" i motsats till honom som är "osynlig" och "absolut Ande"; från världens väsentliga och oundvikliga ofullkomlighet i motsats till honom, det fullkomliga väsendet. Men denna motsättning blir till konflikt och uppror på det etiska planet på grund av den synd som tar människohjärtat i besittning, vari "köttets begär är emot Anden och Andens begär är emot köttet".²³³ När det gäller denna synd måste den Helige Ande "övertyga världen", som vi redan har sagt.

Det är den helige Paulus som på ett särskilt värtaligt sätt beskriver den spänning och kamp som plågar det mänskliga hjärtat. Vi läser i Galaterbrevet: "Men jag säger: Vandra i Anden och tillfredsställ inte köttets begär. Ty köttets begär är emot Anden, och Andens begär är emot köttet. Ty dessa står mot varandra för

att hindra er från att göra vad ni vill."²³⁴ Det finns redan i människan, som en varelse sammansatt av kropp och ande, en viss spänning, en viss kamp mellan tendenser mellan "anden" och "köttet". Men denna kamp hör i själva verket till syndens arvedel, är en konsekvens av synden och samtidigt en bekräftelse på den. Detta är en del av vardagen. Som aposteln skriver: "Nu är köttets gärningar uppenbara: otukt, orenhet, tygellöshet... fylleri, festande och liknande." Det är dessa synder som skulle kunna kallas "köttsliga". Men han tillägger också andra: "fiendskap, stridigheter, avundsjuka, vrede, själviskhet, oenighet, partianda, avund".²³⁵ Allt detta utgör "köttets gärningar".

Men med dessa gärningar, som otvivelaktigt är onda, ställer Paulus "Andens frukt", såsom "kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trofasthet, mildhet, självbehärskning".²³⁶ Av sammanhanget framgår att det för aposteln inte är fråga om att diskriminera och fördöma kroppen, som tillsammans med den andliga själen utgör människans natur och personliga subjektivitet. Snarare är han intresserad av de moraliskt goda eller dåliga gärningarna, eller rättare sagt de bestående dispositionerna – dygder och laster – som är frukten av underkastelse under (i det första fallet) eller av motstånd mot (i det andra fallet) den Helige Andes frälsande verkan. Följaktligen skriver aposteln: "Om vi lever av Anden, låt oss då också vandra genom Anden."²³⁷ Och på andra ställen: "Ty de som lever efter köttet tänker på det som hör köttet till, men de som lever efter Anden tänker på det som hör Anden till"; "Ni är i Anden, om Guds Ande bor i er."²³⁸ Den kontrast som Paulus gör mellan livet "enligt Anden" och livet "enligt köttet" ger upphov till ytterligare en kontrast: den mellan "liv" och "död". "Att fästa sitt sinne på köttet är död, men att fästa sitt sinne på Anden är liv och frid"; därav varningen: "Ty om ni lever efter köttet skall ni dö, men om ni genom Anden dödar kroppens gärningar skall ni leva."²³⁹

Rätt förstått är detta en uppmaning att leva i sanningen, det vill säga i enlighet med ett uppriktigt samvetes meningar, och samtidigt är det en trosbekännelse på sanningens Ande som den som ger liv. Kroppen är "död för syndens skull, men era andar är levande för rättfärdighetens skull". "Alltså, bröder, står vi inte i skuld till köttet, utan till att leva efter köttet."²⁴⁰ Snarare står vi i skuld till Kristus, som i påskens mysterium har fullbordat vår rättfärdiggörelse och skaffat oss den helige Ande: "Vi är köpta till ett högt pris."²⁴¹

I Paulus texter finns en överlagring – och en ömsesidig inträngning – av den ontologiska dimensionen (köttet och anden), den etiska (moraliskt gott och ont) och den pneumatologiska (den Helige Andes verkan i nådens ordning).

Hans ord (särskilt i Romarbreven och Galaterbreven) gör det möjligt för oss att känna och tydligt känna styrkan i den spänning och kamp som pågår i människan mellan öppenhet för den Helige Andes verkan och motstånd och motstånd mot honom, mot hans frälsande gåva. Termerna eller polerna i kontrasten är, å människans sida, hennes begränsning och syndfullhet, som är väsentliga element i hennes psykologiska och etiska verklighet; och å Guds sida, gåvans mysterium, detta oupphörliga självutgivande av gudomligt liv i den Helige Ande. - Vem kommer att vinna? Den som välkomnar gåvan.

56. Det motstånd mot den Helige Ande, som Paulus betonar i den inre och subjektiva dimensionen som spänningar, kamp och uppror som äger rum i det mänskliga hjärtat, finner i varje historisk period och särskilt i den moderna eran dess yttre dimension, som tar konkret form som kulturens och civilisationens innehåll, som ett filosofiskt system. En ideologi, ett program för handling och för att forma mänskligt beteende. Den når sitt klaraste uttryck i materialismen, både i dess teoretiska form: som ett tanke-system, och i dess praktiska form: som en metod för att tolka och värdera fakta, och likaså som ett program för motsvarande beteende. Det system, som mest utvecklat denna form av tänkande, ideologi och praxis och fört denna form av tänkande, ideologi och praxis till sin yttersta praktiska följd, är den dialektiska och historiska materialismen, som ännu erkänns som marxismens väsentliga kärna.

Principiellt och i själva verket utesluter materialismen radikalt Guds, som är andes, närvaro och verksamhet i världen och framför allt i människan. I grund och botten beror detta på att det inte accepterar Guds existens, eftersom det är ett system som i grunden och systematiskt är ateistiskt. Detta är vår tids mest slående fenomen: ateismen, som Andra Vatikankonciliet ägnade några viktiga sidor åt.²⁴² Även om det inte är möjligt att tala om ateism på ett entydigt sätt eller att begränsa den uteslutande till materialismens filosofi, eftersom det finns många former av ateism och ordet kanske ofta används i fel betydelse, är det icke desto mindre säkert att en sann och riktig materialism, förstådd som en teori som förklarar verkligheten och accepterad som nyckelprincipen för personligt och socialt handlande, är karakteristiskt ateistisk. Den värdeordning och de målsättningar för handlingen som den beskriver är strängt förbundna med en läsning av hela verkligheten som "materia". Ehuru den stundom också talar om "anden" och om "andens frågor", som t.ex. på kulturens eller sedlighetens område, så gör den det blott i den mån den betraktar vissa fakta såsom härledda ur materien (epifenomen), emedan materien enligt detta system är den enda formen av vara. Därav följer, enligt denna tolkning, att

religionen endast kan förstås som ett slags "idealistisk illusion", som skall bekämpas med de lämpligaste medlen och metoderna alltefter omständigheterna i tid och rum, för att eliminera den från samhället och från människans innersta hjärta.

Man kan därför säga, att materialismen är den systematiska och logiska utvecklingen av detta motstånd" och detta motstånd fördöms av Paulus med orden: "Köttets begär är emot Anden." Men, som Paulus betonar i den andra delen av sin aforism, är denna antagonism ömsesidig: "Andens begär är emot köttet." De som vill leva av Anden, acceptera och korrespondera med hans frälsande verksamhet, kan inte annat än förkasta "köttets" inre och yttre tendenser och anspråk, även i dess ideologiska och historiska uttryck som antireligiös "materialism". Mot denna bakgrund, som är så karakteristisk för vår tid, måste vi, när vi förbereder oss för det stora jubelåret, betona "andens önsknings", som uppmaningar som genljuder i natten till en ny adventstid. Vid slutet av denna tid, liksom för två tusen år sedan, "skall var och en se Guds frälsning".²⁴³ Det är en möjlighet och ett hopp som kyrkan anförtror dagens män och kvinnor. Hon vet att mötet eller kollisionen mellan "begären mot anden" som kännetecknar så många aspekter av den samtida civilisationen, särskilt inom vissa av dess områden, och "begären mot köttet", med Guds närmande till oss, hans inkarnation, hans ständigt förnyade kommunikation av den Helige Ande – detta möte eller kollision kan i många fall vara av tragisk natur och kanske leda till nya nederlag för mänskligheten. Men kyrkan är fast övertygad om att det från Guds sida alltid finns en frälsande självtgivelse, en frälsande ankomst och på ett eller annat sätt en frälsande "överbevisning om synden" genom Andens kraft.

57. Den paulinska kontrasten mellan "Anden" och "köttet" inkluderar också kontrasten mellan "liv" och "död". Detta är ett allvarligt problem, och om det måste man genast säga att materialismen som tankesystem i alla dess former innebär ett accepterande av döden som det definitiva slutet på den mänskliga existensen. Allt som är materiellt är förgängligt, och därför är människokroppen (i den mån den är "animalisk") dödlig. Om människan till sitt väsen blott är "kött", så förblir döden för henne en oöverstiglig gräns och gräns. Därför kan man förstå hur man kan säga att mänskligt liv inte är något annat än en "existens för att dö".

Det måste tilläggas att vid den nutida civilisationens horisont – särskilt i den form som är mest utvecklad i teknisk och vetenskaplig mening – har dödens

tecken och symptom blivit särskilt närvarande och frekventa. Man behöver bara tänka på kapprustningen och den inneboende faran för nukleär självförstörelse. Dessutom har alla blivit mer och mer medvetna om den allvarliga situationen i stora delar av vår planet, präglade av dödsbringande fattigdom och svält. Det handlar om problem som inte bara är ekonomiska utan också och framför allt etiska. Men vid vår tids horisont finns det allt mörkare "dödstecken": en sed har blivit allmänt etablerad – på vissa platser hotar den att nästan bli en institution – att ta livet av människor till och med innan de är födda, eller innan de når den naturliga dödspunkten. Trots många ädla ansträngningar för fred har dessutom nya krig brutit ut och äger rum, krig som förstör hundratusentals människors liv och hälsa. Och hur kan man undgå att nämna terrorismens attacker mot mänskligt liv, som organiseras även i internationell skala?

Dessvärre är detta bara en partiell och fullständig skiss av den bild av döden som håller på att komponeras i vår tid när vi kommer allt närmare slutet av det andra årtusendet av den kristna eran. Reser sig inte en ny och mer eller mindre medveten vädjan till den livgivande Anden ur den materialistiska civilisationens mörka schatteringar, och särskilt från de tilltagande tecknen på död i den sociologiska och historiska bild i vilken denna civilisation har konstruerats? I varje fall, även oberoende av måttet av mänskliga förhoppningar eller förtvivlan, och av de illusioner eller bedrägerier som härrör från utvecklingen av materialistiska tanke- och livssystem, kvarstår den kristna vissheten om att Anden blåser vart han vill och att vi äger "Andens förstlingsfrukt", och att därför, även om vi kan vara utsatta för lidanden av tiden som går, "Vi suckar inombords i väntan på... våra kroppars återlösning",²⁴⁴ eller av hela vår mänskliga essens, som är kroppslig och andlig. Ja, vi suckar, men i en förväntan fylld av aldrig slocknande hopp, för det är just denna människa som Gud har närmat sig, Gud som är Ande. Gud Fadern, "som sände sin egen Son i syndigt köttets gestalt och för syndens skull, fördömde han synden i köttet."²⁴⁵ Vid höjdpunkten av påskmysteriet uppenbarade sig Guds Son, som blivit människa och korsfäst för världens synder, mitt ibland sina apostlar efter uppståndelsen, andades på dem och sade: "Ta emot den helige Ande." Detta "andetag" fortsätter för evigt, för "Anden hjälper oss i vår svaghet".²⁴⁶

4. Den Helige Ande stärker den "inre människan"

58. Uppståndelsens och pingstens mysterium förkunnas och levs av kyrkan, som har ärvt och som för vidare apostlarnas vittnesbörd om Jesu Kristi uppståndelse. Hon är det ständiga vittnet till denna seger över döden som uppenbarade den Helige Andes kraft och bestämde hans nya ankomst, hans nya närvaro i människor och i världen. Ty i Kristi uppståndelse uppenbarade sig den helige Ande-Hjälparen särskilt som den som ger liv: "Han som har uppväckt Kristus från de döda skall också ge liv åt era dödliga kroppar genom sin Ande, som bor i er."²⁴⁷ I namn av Kristi uppståndelse förkunnar kyrkan livet, som manifesterar sig bortom dödens gränser, det liv som är starkare än döden. Samtidigt förkunnar hon honom som ger detta liv: Anden, Livgivaren; Hon förkunnar Honom och samarbetar med Honom för att ge liv. Ty "fastän era kroppar är döda för syndens skull, är era andar levande för rättfärdighetens skull."²⁴⁸ Den rättfärdighet som fullbordades av den korsfäste och uppståndne Kristus. Och i Kristi uppståndelses namn tjänar kyrkan det liv som kommer från Gud själv, i nära förening med och ödmjuk tjänst till Anden.

Just genom denna tjänst blir människan på ett ständigt nytt sätt "kyrkans väg", som jag sade i encykliken om Kristus Återlösaren²⁴⁹ och som jag nu upprepar i denna om den Helige Ande. Förenad med Anden är kyrkan i högsta grad medveten om den inre människans verklighet, om det som är djupast och mest väsentligt i människan, eftersom det är andligt och oförgängligt. På denna nivå ympar Anden in "odödlighetens rot".²⁵⁰ Ur vilken det nya livet spirar upp. Detta är människans liv i Gud, som, som en frukt av Guds frälsande självkommunikation i den Helige Ande, kan utvecklas och blomstra endast genom Andens inverkan. Därför talar Paulus till Gud å de troendes vägnar, till vilka han förklarar: "Jag böjer mina knän inför Fadern..., för att han skall ge er... för att bli styrkt med kraft genom hans Ande i den inre människan."²⁵¹

Under den Helige Andes inflytande mognar och växer sig denna inre, "andliga", människa. Tack vare den gudomliga självkommunikationen möter den mänskliga anden, som "känner till människans hemligheter", "Anden som utforskar allting, till och med Guds djup".²⁵² I denna Ande, som är den eviga gåvan, öppnar sig den Treenige Guden för människan, för den mänskliga anden. Den gudomliga Andens dolda andedräkt gör det möjligt för den mänskliga anden att i sin tur öppna sig inför Guds frälsande och helgande självöppnande. Genom nådens gåva, som kommer från den Helige Ande, träder

människan in i ett "nytt liv", förs in i det gudomliga livets övernaturliga verklighet och blir en "boning för den helige Ande", ett levande tempel för Gud.²⁵³ Ty genom den helige Ande kommer Fadern och Sonen till honom och tar sin boning hos honom.²⁵⁴ I nådens gemenskap med Treenigheten breddas och höjs människans "livsyta" till det gudomliga livets övernaturliga nivå. Människan lever i Gud och av Gud: hon lever "i enlighet med Anden" och "fäster sitt sinne vid det som hör Anden till".

59. Människans intima relation med Gud i den Helige Ande gör det också möjligt för henne att förstå sig själv, sin egen mänsklighet, på ett nytt sätt. På så sätt är den avbild och likhet med Gud som människan är från allra första början helt förverkligad.²⁵⁵ Denna människans intima sanning måste ständigt återupptäckas i ljuset av Kristus, som är prototypen för relationen med Gud. Det måste också i Kristus återupptäckas orsaken till "fullständig självupptäckt genom en uppriktig gåva av sig själv" till andra, som Andra Vatikankonciliet skriver: just på grund av denna gudomliga likhet som "visar att människan på jorden ... är den enda varelse som Gud önskar för sig själv" i sin värdighet som person, men som en som är öppen för integration och social gemenskap.²⁵⁶ Den effektiva kunskapen och det fulla genomförandet av denna sanning om hans väsen kommer endast till stånd genom den Helige Andes kraft. Människan lär sig denna sanning av Jesus Kristus och omsätter den i praktiken i sitt eget liv genom Andens kraft, som Jesus själv har gett oss.

Längs denna väg – vägen till en sådan inre mognad, som innefattar den fullständiga upptäckten av mänsklighetens mening – kommer Gud nära människan och genomsyrar mer och mer fullständigt hela den mänskliga världen. Den Treenige Guden, som "existerar" i sig själv som en transcendent verklighet av mellanmänsklig gåva, som ger sig själv i den Helige Ande som gåva till människan, förvandlar den mänskliga världen inifrån, inifrån hjärtan och sinnen. Längs denna väg blir världen, som fått ta del av den gudomliga gåvan, – som konciliet lär – "allt mer mänsklig, allt djupare mänsklig".²⁵⁷ Medan Guds rike utvecklas i världen, genom människors hjärtan och sinnen, i vilket Gud definitivt kommer att vara "allt i alla"²⁵⁸: som gåva och kärlek. Gåva och kärlek: detta är den eviga kraften i den Treenige Gudens öppnande för världen i den Helige Ande.

När år 2000 närmar sig sedan Kristi födelse handlar det om att se till att ett allt större antal människor "helt och fullt kan finna sig själva ... genom en uppriktig gåva av sig själv", enligt det redan citerade uttrycket från rådet. Genom Andens

Parakletens verksamhet må i vår värld en process av sann tillväxt i mänskligheten, både i det individuella livet och i samhället, åstadkommas. I detta avseende "när Jesus bad till Fadern: 'att alla må vara ett... eftersom vi är ett' (Joh 17:21-22)... innebar en viss likhet mellan föreningen av de gudomliga personerna och föreningen av Guds barn i sanning och kärlek."²⁵⁹Konciliet upprepar denna sanning om människan, och kyrkan ser i det en särskilt stark och avgörande indikation på hennes egna apostoliska uppgifter. Ty om människan är kyrkans väg, så går denna väg genom hela Kristi mysterium, såsom människans gudomliga förebild. Längs denna väg stärker den Helige Ande, som stärker "den inre människan" i var och en av oss, och gör det möjligt för människan att allt mer "helt finna sig själv genom en uppriktig gåva av sig själv". Dessa ord i konciliets pastoralförfattning kan sägas sammanfatta hela den kristna antropologin: att teori och praktik, grundad på evangeliet, i vilken människan upptäcker sig själv som tillhörande Kristus och upptäcker att hon i Kristus upphöjs till ett Guds barn och på så sätt bättre förstår sin egen värdighet som människa, just därför att han är subjektet för Guds närmande och närvaro, subjektet för den gudomliga nedlåtelsen, som innehåller perspektivet och själva roten till det definitiva förhållandet. Således kan det verkligen sägas att "Guds härlighet är den levande människan, men människans liv är Guds vision"²⁶⁰: människan, som lever ett gudomligt liv, är Guds ära, och den Helige Ande är den dolda utdelaren av detta liv och denna härlighet. Den Helige Ande – säger den store Basileios – "samtidigt som han är enkel till sitt väsen och mångfaldig i sina dygder... sträcker ut sig utan att undergå någon avtagande, är närvarande i varje subjekt i stånd att ta emot honom som om han vore den ende, och ger nåd som är tillräcklig för alla."²⁶¹

60. När människorna, under inflytande av Parakleten, upptäcker denna gudomliga dimension i sitt väsen och liv, både som individer och som gemenskap, kan de frigöra sig från de olika determinismer, som huvudsakligen härrör från de materialistiska grundvalarna för tänkande, praktik och därmed sammanhängande handlings sätt. I vår tid har dessa faktorer lyckats tränga in i människans innersta väsen, in i samvetets helgedom, där den Helige Ande ständigt utstrålar det nya livets ljus och styrka i "Guds barns frihet". Människans tillväxt i detta liv hindras av de betingelser och påtryckningar som utövas på henne av dominerande strukturer och mekanismer i samhällets olika sfärer. Det kan sägas att sociala faktorer, i många fall, i stället för att främja den mänskliga andens utveckling och expansion, i slutändan berövar den mänskliga

anden den genuina sanningen om dess väsen och liv – som den Helige Ande vakar över – för att underkasta den "denna världens furste".

Det stora jubileet år 2000 innehåller alltså ett budskap om befrielse genom Andens kraft, som ensam kan hjälpa individer och samhällen att befria sig från de gamla och nya determinismerna, genom att vägleda dem med "Andens lag, som ger liv i Kristus Jesus".²⁶² och därigenom upptäcka och fullborda det fulla måttet av människans sanna frihet. För, som Paulus skriver: "Där Herrens Ande är, där är frihet."²⁶³ Denna uppenbarelse av friheten och därmed av människans sanna värdighet får en särskild värtalighet för de kristna och för kyrkan i ett tillstånd av förföljelse – både i forna tider och i nutiden – eftersom vittnena om den gudomliga sanningen då blir ett levande bevis på den verksamhet som sanningens Ande gör i de troendes hjärtan och sinnen. Och de markerar ofta med sin egen död genom martyrskap det högsta förhållandet av den mänskliga värdigheten.

Också under de vanliga samhällsförhållandena bidrar de kristna, som vittnen om människans autentiska värdighet, genom sin lydnad till den Helige Ande till den mångfaldiga "förnyelsen av jordens ansikte" och arbetar tillsammans med sina bröder och systrar för att uppnå och på gott sätt använda allt som är gott, ädelt och vackert i den moderna civilisationens framåtskridande. kultur, vetenskap, teknik och andra områden av tänkande och mänsklig verksamhet.²⁶⁴ De gör detta som lärjungar till Kristus som, som konciliets skriver, "utsåg Herre genom sin uppståndelse... verkar nu i människornas hjärtan genom hans Andes kraft. Han väcker inte bara en längtan efter den kommande tidsåldern, utan just därigenom besjälur, renar och stärker han också den ädla längtan, genom vilken den mänskliga familjen strävar efter att göra sitt liv mänskligare och att göra jorden undergiven detta mål."²⁶⁵ Sålunda bejaka de ännu starkare människans storhet, skapad till Guds avbild och likhet, en storhet som visas av mysteriet med Guds Sons människoblivande, som "i tidens fullbordan", genom den helige Andes kraft, trädde in i historien och uppenbarade sig som sann människa, han som var född före allt skapat. "genom vilken allt är och genom vilken vi finns"²⁶⁶

5. Kyrkan som sakramentet för den intima föreningen med Gud

61. När nu slutet på det andra årtusendet närmar sig, en händelse som för var och en bör påminna om och så att säga på nytt presentera Ordets ankomst i

tidens fullbordan, vill kyrkan än en gång begrunda själva kärnan i sin gudomligt-mänskliga konstitution och i det uppdrag som gör det möjligt för henne att delta i Kristi messianska mission. i enlighet med Andra Vatikankonciliet lära och alltid giltiga plan. Genom att följa denna linje kan vi gå tillbaka till det övre rummet, där Jesus Kristus uppenbarar den Helige Ande som Hjälparen, sanningens Ande, och där han talar om sin egen "avgång" genom korset som den nödvändiga förutsättningen för Andens "ankomst": "Det är till din fördel att jag går bort, för om jag inte går bort, Rådgivaren kommer inte till dig; men om jag går, skall jag sända honom till dig."²⁶⁷ Vi har sett att denna förutsägelse först gick i uppfyllelse på påskdagens kväll och sedan under pingstfirandet i Jerusalem, och vi har sett att den ända sedan dess har uppfyllts i mänsklighetens historia genom kyrkan.

I ljuset av den förutsägelsen förstår vi också den fulla innebörden av vad Jesus säger, också vid den sista måltiden, om sin nya "ankomst". För det är betecknande att Jesus i samma avskedstal förutsäger inte bara sin "bortgång" utan också sin nya "ankomst". Hans exakta ord är: "Jag skall inte lämna er öde; Jag skall komma till dig."²⁶⁸ Och i ögonblicket för sitt slutliga avsked innan han stiger upp till himlen kommer han att upprepa ännu mer uttryckligt: "Se, jag är med er", och detta "alltid, till tidens slut".²⁶⁹ Denna Kristi nya "ankomst", denna hans ständiga ankomst för att vara med sina apostlar, med kyrkan, detta "jag är alltid med er intill tidens slut", ändrar naturligtvis inte det faktum att han "går bort". Av detta följer att avfärden, efter det att Kristi messianska verksamhet på jorden har avslutats, sker i samband med den förutspådda sändningen av den Helige Ande och på sätt och vis är den en del av hans eget uppdrag. Och ändå sker det genom den Helige Andes kraft, som gör det möjligt för Kristus, som har gått bort, att komma nu och för alltid på ett nytt sätt. Kristi nya ankomst genom den Helige Andes kraft, och hans ständiga närvaro och verksamhet i det andliga livet, fullbordas i den sakramentala verkligheten. I denna verklighet kommer Kristus, som har gått bort i sin synliga mänsklighet, och är närvarande och handlar i kyrkan på ett så intimt sätt att han gör den till sin egen kropp. Som sådan lever, arbetar och växer kyrkan "till tidens slut". Allt detta sker genom den Helige Andes kraft.

62. Det mest fullständiga sakramentala uttrycket för Kristi "bortgång" genom korsets och uppståndelsens mysterium är eukaristin. I varje firande av eukaristin förverkligas hans ankomst, hans frälsande närvaro, sakramentalt: i offret och i kommunionen. Det åstadkoms genom den Helige Andes kraft, som en del av hans eget uppdrag.²⁷⁰ Genom eukaristin åstadkommer den Helige

Ande det "stärkande av den inre människan" som det talas om i Efesibrevet.²⁷¹ Genom eukaristin lär sig individer och samhällen, genom Parakleten-Rådgivarens inverkan, att upptäcka den gudomliga meningen med det mänskliga livet, som konciliet talar om: den känsla genom vilken Jesus Kristus "helt uppenbarar människan för människan själv" och antyder "en viss likhet mellan föreningen av de gudomliga personerna och föreningen av Guds barn i sanning och kärlek".²⁷² Denna förening uttrycks och förverkligas särskilt genom eukaristin, i vilken människan har del i Kristi offer som detta firande förverkligar, och hon lär sig också att "finna sig själv ... genom en... gåva av sig själv,"²⁷³ genom gemenskap med Gud och med andra, hans bröder och systrar.

Av denna anledning ägnade sig de första kristna, redan från dagarna omedelbart efter den Helige Andes ankomst, "åt brödsbrytelsen och bönerna", och på detta sätt bildade de en gemenskap som förenades av apostlarnas undervisning.²⁷⁴ På så sätt "erkände de" att deras uppståndne Herre, som hade stigit upp till himlen, på nytt kom in bland dem i kyrkans eukaristiska gemenskap och genom den. Vägled av den Helige Ande har kyrkan från början uttryckt och bekräftat hennes identitet genom eukaristin. Och så har det alltid varit, i varje kristen generation, ända fram till vår egen tid, fram till vår nuvarande period då vi väntar på slutet av det andra kristna tusenårsriket. Naturligtvis måste vi tyvärr erkänna det faktum att det tusenårsrike som står för dörren är det årtusende då de stora klyftorna mellan de kristna har inträffat. Alla som tror på Kristus måste därför, efter apostlarnas exempel, ivrigt sträva efter att anpassa sitt tänkande och sin handling till den Helige Andes vilja, "principen om kyrkans enhet".²⁷⁵ så att alla som har blivit döpta i den ende Anden för att utgöra en kropp kan vara bröder tillsammans i firandet av samma eukaristi, "ett kärlekens sakrament, ett tecken på enhet, ett kärlekens band!"²⁷⁶

63. Kristi eukaristiska närvaro, hans sakramental "Jag är med er", gör det möjligt för kyrkan att ännu djupare upptäcka sitt eget mysterium, vilket framgår av Andra Vatikankonciliet's hela ecklesiologi, där "kyrkan är i Kristus som ett sakrament eller ett tecken och redskap för den intima föreningen med Gud och för hela människosläktets enhet".²⁷⁷ Som sakrament är kyrkan en utveckling av Kristi påskmysterium om "bortgången", att leva genom sin ständigt nya "ankomst" genom den helige Andes kraft, inom samma uppdrag som Parakleten – sanningens Ande. Just detta är kyrkans väsentliga mysterium, som konciliet bekänner.

Även om det är genom skapelsen som Gud är den i vilken vi alla "lever och rör oss och är till",²⁷⁸ Återlösningens kraft består i sin tur och utvecklas i människans och världens historia i en så att säga dubbel "rytm", vars källa står att finna i den evige Fadern. Å ena sidan finns rytmen i Sonens uppdrag, som kom till världen och föddes av Jungfru Maria genom den Helige Andes kraft; och å andra sidan finns det också rytmen i den Helige Andes uppdrag, så som han uppenbarades definitivt av Kristus. Genom Sonens "bortgång" kom den Helige Ande och fortsätter att komma som Rådgivare och Sanningens Ande. Och inom ramen för sitt uppdrag, så att säga i den helige Andes odelbara närvaro, "kommer" Sonen, som "hade gått bort" i påskmysteriet, och är ständigt närvarande i kyrkans mysterium, ibland gömmer han sig och ibland uppenbarar han sig i hennes historia, och leder alltid hennes steg. Allt detta sker på ett sakramentalt sätt, genom den Helige Andes kraft, som "öser ur Kristi återlösningens rikedom" och ständigt ger liv. I takt med att kyrkan blir allt mer medveten om detta mysterium ser hon sig själv klarare, framför allt som ett sakrament.

Detta sker också därför att Kyrkan genom sin Herres vilja, genom de enskilda sakramenten, fullgör sin frälsningstjänst till människan. Denna sakramentala tjänst, varje gång den fullbordas, för med sig mysteriet med Kristi "bortgång" genom korset och uppståndelsen, i kraft av vilken den Helige Ande kommer. Han kommer och verkar: "Han ger liv." Ty sakramenten betecknar nåd och skänker nåd: de betecknar liv och ger liv. Kyrkan är den synliga förmedlaren av de heliga tecknen, medan den helige Ande verkar i dem som den osynliga utdelaren av det liv som de betecknar. Tillsammans med Anden är Kristus Jesus närvarande och verkar.

64. Om kyrkan är sakramentet för den intima föreningen med Gud, så är hon det i Jesus Kristus, i vilken denna förening är fullbordad som en frälsande realitet. Hon är sådan i Jesus Kristus, genom den Helige Andes kraft. Fullheten av den frälsande verkligheten, som är Kristus i historien, sträcker sig på ett sakramentalt sätt i kraften av Andens Parakleten. På så sätt är den Helige Ande "en annan Rådgivare", eller ny Rådgivare, för genom hans handling tar de Goda Nyheterna form i människors sinnen och hjärtan och sträcker sig genom historien. I allt detta är det den Helige Ande som ger liv.

När vi använder ordet "sakrament" om kyrkan, måste vi komma ihåg att i konciliets texter framträder kyrkans sakramentalitet till skillnad från den sakramentalitet som i egentlig mening är tillbörlig för sakramenten. Så läser vi:

"Kyrkan är... i sakramentets natur – ett tecken och redskap för gemenskap med Gud." Men det som är av betydelse och som framträder av den analogiska betydelse i vilken ordet används i de två fallen är det förhållande som kyrkan har till den Helige Andes kraft, som ensam ger liv: kyrkan är tecknet och redskapet för den livgivande Andens närvaro och verksamhet.

Andra Vatikankonciliet tillägger att kyrkan är "ett sakrament. av hela mänsklighetens enhet. "Det är uppenbart att det är en fråga om den enhet som människosläktet, som i sig själv är differentierad på olika sätt, har från Gud och i Gud. Denna enhet har sina rötter i skapelsens mysterium och får en ny dimension i återlösningens mysterium, som är ordnat till universell frälsning. Eftersom Gud "vill att alla människor skall bli frälsta och komma till kunskap om sanningen",²⁷⁹ Återlösningen omfattar hela mänskligheten och på sätt och vis hela skapelsen. I samma universella dimension av Återlösning verkar den Helige Ande, i kraft av "Kristi bortgång". Därför betraktar Kyrkan, genom sitt eget mysterium rotad i den trinitariska frälsningsplanen, med goda skäl, sig själv som "sakramentet för hela människosläktets enhet". Hon vet att hon är det genom den Helige Andes kraft, vars kraft hon är ett tecken och redskap i uppfyllelsen av Guds frälsningsplan.

På detta sätt åstadkoms "nedlåtenheten" av den oändliga Treenighetskärleken: Gud, som är oändlig Ande, kommer nära den synliga världen. Den Treenige Guden förmedlar sig själv till människan i den Helige Ande från begynnelsen genom sin "avbild och likhet". Under samme Andes verkan nalkas människan, och genom honom den skapade världen, som har återlösts av Kristus, sina slutliga öden i Gud. Kyrkan är "ett sakrament, ett tecken och ett redskap" för detta sammanförande av skapelsens och återlösningens två poler, Gud och människa. Hon strävar efter att återupprätta och stärka enheten i själva rötterna av den mänskliga rasen: i den gemenskap som människan har med Gud som sin Skapare, Herre och Återlösare. Detta är en sanning som vi på grundval av konciliets undervisning kan meditera över, förklara och tillämpa i hela dess innebörd i denna fas av övergången från det andra till det tredje kristna årtusendet. Och vi gläder oss över att allt klarare inse detta i det arbete som utförs av kyrkan i frälsningens historia. som är en del av mänsklighetens historia, är den Helige Ande närvarande och verksam – han som med det gudomliga livets andedräkt genomsyrar människans jordiska pilgrimsfärd och får hela skapelsen, all historia, att flyta samman till sitt slutliga slut, i Guds oändliga ocean.

6. Anden och bruden säger: "Kom!"

65. Det gudomliga livets andedräkt, den Helige Ande, uttrycker sig på sitt enklaste och vanligaste sätt och gör sig påmind i bönen. Det är en vacker och välgörande tanke att var människor än ber i världen, där finns den Helige Ande, bönen levande andedräkt. Det är en vacker och välgörande tanke att inse att om bön uppsänds över hela världen, i det förflutna, i nuet och i framtiden, så är den Helige Andes närvaro och verkan, som "blåser" bön i människans hjärta i hela den oändliga vidden av de mest skiftande situationer och förhållanden. ibland gynnsamt och ibland ogynnsamt för det andliga och religiösa livet. Många gånger stiger bönen upp från det mänskliga hjärtat genom Andens inflytande, trots förbud och förföljelser och till och med officiella proklamationer om det offentliga livets icke-religiösa eller till och med ateistiska karaktär. Bönen förblir alltid rösten för alla dem som till synes inte har någon röst – och i denna röst ekar alltid det "höga rop" som tillskrivs Kristus i Hebreerbrevet.²⁸⁰Bönen är också uppenbarelsen av den avgrund som är människans hjärta: ett djup som kommer från Gud och som bara Gud kan fylla, just med den Helige Ande. Vi läser i Lukas: "Om nu ni, som är onda, förstår att ge era barn goda gåvor, hur mycket mer skall då inte den himmelske Fadern ge den helige Ande åt dem som ber honom."²⁸¹

Den Helige Ande är den gåva som kommer in i människans hjärta tillsammans med bön. I bönen visar han sig först och främst som den gåva som "hjälper oss i vår svaghet". Detta är den storslagna tanke som Paulus utvecklar i Romarbrevet, när han skriver: "Ty vi vet inte hur vi skall be som vi borde, men Anden själv ber för oss med suckar som är för djupa för att kunna beskrivas."²⁸²Därför gör den Helige Ande det inte bara möjligt för oss att be, utan vägleder oss "inifrån" i bönen: han är närvarande i vår bön och ger den en gudomlig dimension.²⁸³Sålunda: "Den som utforskar människors hjärtan vet vad Anden menar, ty Anden menar gott för de heliga enligt Guds vilja".²⁸⁴Bönen genom den Helige Andes kraft blir det allt mognare uttrycket för den nya människan, som genom denna bön blir del av det gudomliga livet.

Vår svåra tid har ett särskilt behov av bön. Under historiens gång – både i det förflutna och i nutiden – har många män och kvinnor vittnat om bönen betydelse genom att viga sig åt Guds lov och åt bönen liv, särskilt i kloster. På samma sätt har vi under de senaste åren sett en ökning av antalet människor som i allt mer utbredda rörelser och grupper sätter bönen i första rummet och i

bönen söker en förnyelse av sitt andliga liv. Detta är ett betydelsefullt och trösterikt tecken, för ur denna erfarenhet kommer ett verkligt bidrag till bönen återupplivande bland de troende, som har fått hjälp att få en klarare uppfattning om den Helige Ande som den som i hjärtan inger en djup längtan efter helighet. Hos många individer och i många samhällen finns det en växande medvetenhet om att även med alla snabba framsteg i den teknologiska och vetenskapliga civilisationen, och trots de verkliga erövringar och mål som uppnåtts, är människan hotad, mänskligheten hotad. Ställda inför denna fara, och faktiskt redan erfärande den skrämmande verkligheten av människans andliga förfall, söker individer och hela samhällen, så att säga ledda av en inre känsla av tro, styrkan att resa upp människan igen, att rädda henne från sig själv, från hennes egna misstag och misstag som ofta skadar just hennes erövringar. Och på så sätt upptäcker de bönen, i vilken "Anden som hjälper oss i vår svaghet" uppenbarar sig. På så sätt för den tid vi lever i den Helige Ande närmare de många som återvänder till bönen. Och jag är förvissad om att alla i denna encyklikas undervisning kommer att finna näring för sitt inre liv, och att de kommer att lyckas med att under Andens verkan stärka sin hängivenhet till bön i harmoni med Kyrkan och hennes läroämbete.

66. Mitt i problemen, besvikelserna och förhoppningarna, övergivenheterna och återkomsterna i vår tid förblir Kyrkan trogen sin födelses mysterium. Även om det är ett historiskt faktum att kyrkan kom fram ur den övre salen på pingstdagen, kan man på sätt och vis säga att hon aldrig har lämnat den. Andligt sett hör pingsten inte bara till det förflutna: kyrkan är alltid i det övre rummet som hon bär i sitt hjärta. Kyrkan håller ut i sina böner, som apostlarna tillsammans med Maria, Kristi moder, och med dem som i Jerusalem var den kristna gemenskapens första säd och som i bön väntade på den helige Andes ankomst.

Kyrkan håller ut i bön med Maria. Denna förening mellan den bedjande kyrkan och Kristi moder har varit en del av kyrkans mysterium från begynnelsen: vi ser henne närvarande i detta mysterium liksom hon är närvarande i sin Sons mysterium. Det är konciliet som säger till oss: "Den Heliga Jungfrun... överskuggad av den Helige Ande... frambringade... Sonen..., han som Gud satte som den förstfödde bland många bröder (jfr Rom 8:29), nämligen de trogna. I deras födelse och utveckling samarbetar hon med en moderskärlek"; Hon är genom "Hans enastående nådegåvor och ämbeten... intimt förenade med kyrkan.... [Hon] är en förebild för kyrkan."²⁸⁵Kyrkan begrundar dessutom Marias hemlighetsfulla helighet och efterliknar hennes kärlek,... blir själv en

mor" och "själv är en jungfru, som håller... den trohet hon har lovat sin Make. Genom att efterlikna Herrens Moder och genom den Helige Andes kraft bevarar hon med jungfrulig renhet en fullständig tro, ett fast hopp och en uppriktig kärlek."²⁸⁶

På så sätt kan man förstå den djupa anledningen till att kyrkan, förenad med jungfruns moder, ber oavbrutet som bruden till sin gudomliga brudgum, vilket orden i Uppenbarelseboken, som citeras av konciliet, intygar: "Anden och bruden säger till Herren Jesus Kristus: Kom!"²⁸⁷Kyrkans bön är denna oavbrutna åkallan, i vilken "Anden själv ber för oss": i en viss mening uttalar Anden den själv med kyrkan och i kyrkan. Ty Anden är given åt kyrkan för att genom hans kraft hela Guds folks gemenskap, hur utspridd och olikartad den än må vara, må hålla ut i hoppet: det hopp i vilket "vi har blivit frälsta".²⁸⁸Det är det eskatologiska hoppet, hoppet om den definitiva uppfyllelsen i Gud, hoppet om det eviga riket, som kommer till stånd genom delaktighet i Treenighetens liv. Den Helige Ande, som gavs till apostlarna som rådgivare, är beskyddaren och livgivaren av detta hopp i kyrkans hjärta.

Under tiden som leder fram till det tredje årtusendet e.Kr., medan "Anden och bruden säger till Herren Jesus: Kom!" är denna deras bön som alltid fylld av en eskatologisk innebörd, som också är avsedd att ge fullhet av mening åt firandet av det stora jubelåret. Det är en bön som handlar om de frälsande öden, mot vilka den Helige Ande genom sitt handlande öppnar hjärtan genom hela människans historia på jorden. Men samtidigt är denna bön riktad mot ett exakt ögonblick i historien, som belyser "tidens fullbordan" som utmärks av år 2000. Kyrkan vill förbereda sig för detta jubelår i den Helige Ande, på samma sätt som Jungfrun från Nasaret, i vilken Ordet blev kött, förbereddes av den Helige Ande.

SLUTSATS

67. Vi vill avsluta dessa betraktelser i Kyrkans hjärta och i människans hjärta. Kyrkans väg går genom människans hjärta, för här är den dolda platsen för det frälsande mötet med den Helige Ande, med den fördolde Guden, och just här blir den Helige Ande "en vattenkälla som väller fram till evigt liv".²⁸⁹Han kommer hit som sanningens Ande och som Hjälparen, som Kristus lovade honom. Från och med här fungerar han som rådgivare, förebedjare, förespråkare, särskilt när människan, när mänskligheten står inför fördömsens dom av den "anklagare" om vilken Uppenbarelseboken säger att

"han anklagar dem dag och natt inför vår Gud".²⁹⁰ Den Helige Ande upphör inte att vara hoppets väktare i det mänskliga hjärtat: hoppet för alla mänskliga varelser, och särskilt för dem som "har Andens förstlingsfrukt" och "väntar på sina kroppars återlösning".²⁹¹

Den Helige Ande, i sitt hemlighetsfulla band av gudomlig gemenskap med människans Återlösare, är den som åstadkommer kontinuiteten i hans verk: han tar från Kristus och överför till alla, och träder oavbrutet in i världshistorien genom människans hjärta. Här blir han – som den liturgiska följden av pingstens högtidlighet förkunnar – den sanne "de fattigas fader, gåvogivaren, hjärtats ljus"; Han blir "själens ljuva gäst", som kyrkan oavbrutet hälsar på tröskeln till varje människas innersta helgedom. Ty han ger "vila och lindring" mitt i mödan, mitt i de mänskliga händers och sinnens arbete. Han ger "vila" och "lugn" mitt i dagens hetta, mitt i alla tiders bekymmer, kamp och faror; Han kommer med "tröst" när människohjärtat sörjer och frestas till förtvivlan.

Och därför utropar samma ordningsföljd: "utan din hjälp finns ingenting i människan, ingenting är utan fel." Ty endast den helige Ande »övertygar om synden», om det onda, för att återställa det goda i människorna och i världen, för att »förnya jordens ansikte». Därför renar han från allt som "vanställer" människan, från "det som är orent"; han helar även de djupaste såren i den mänskliga tillvaron; Han förändrar själarnas inre torrhet och förvandlar dem till nådens och helighetens bördiga fält. Det som är "hårt mjuknar han", det som är "fruset värmer han", det som är "egensinnigt sätter han på nytt" på frälsningens stigar.²⁹²

I bön på detta sätt bekänner kyrkan oavbrutet sin tro på att det i vår skapade värld finns en Ande som är en oskapad gåva. Han är Faderns och Sonens Ande: liksom Fadern och Sonen är han oskapad, utan gräns, evig, allsmäktig, Gud, Herre.²⁹³ Denna Guds Ande "uppfyller universum", och allt som är skapat känner i honom igen källan till sin egen identitet, finner i honom sitt eget transcendent uttryck, vänder sig till honom och väntar på honom, åkallar honom med sitt eget väsen. Människan vänder sig till henne som till Hjälparen, sanningens och kärlekens Ande, den människa som lever av sanning och av kärlek, och som inte kan leva utan sanningens och kärlekens källa. Till honom vänder sig kyrkan, som är mänsklighetens hjärta, för att bönfälla för alla och dela ut till alla de kärleksgåvor som genom honom "har ingjutits i våra hjärtan".²⁹⁴ Till honom vänder sig kyrkan, längs de intrikata stigarna för människans pilgrimsfärd på jorden: hon bönfäller, hon bönfäller oupphörligt

om de mänskliga handlingarna är rättfärdiga, som Andens verk; Hon bönfaller om den glädje och tröst som endast han, den sanne Rådgivaren, kan frambringa genom att komma ner i människors innersta hjärtan²⁹⁵; Kyrkan bönfaller om nåden i de dygder som förtjänar himmelsk härlighet, bönfaller om evig frälsning, i den fulla kommunikationen av det gudomliga livet, till vilket Fadern för evigt har "förutbestämt" människorna, skapade genom kärlek till den Allraheligaste Treenighetens avbild och likhet.

Kyrkan bönfaller med sitt hjärta, som omfattar alla människors hjärtan, från den Helige Ande den lycka som endast i Gud kan förverkligas till fullo: glädjen "som ingen kan ta ifrån oss".²⁹⁶ den glädje som är kärlekens frukt och därför av Gud som är kärleken; Hon bönfaller om "den Helige Andes rättfärdighet, frid och glädje" i vilken, med den helige Paulus ord, Guds rike består.²⁹⁷

Också frid är kärlekens frukt: den inre frid som den trötta människan söker i sitt innersta; den fred som mänskligheten, den mänskliga familjen, folken, nationerna, kontinenterna, ivrigt hoppas på att uppnå den i utsikterna till övergången från det andra till det tredje kristna årtusendet. Eftersom fredens väg i sista hand går genom kärleken och söker att skapa kärlekens civilisation, fäster kyrkan sin blick på honom som är Faderns och Sonens kärlek, och trots de ökande farorna upphör hon inte att förtrösta, hon upphör inte att åkalla och tjäna människans frid på jorden. Hennes tillit är grundad på honom som, i egenskap av And-kärlek, också är fridens Ande och inte upphör att vara närvarande i vår mänskliga värld, vid sinnen och hjärtats horisont, för att "fylla universum" med kärlek och frid.

Inför honom knäböjer jag i slutet av dessa betraktelser och bönfaller honom, som Faderns och Sonens Ande, att ge oss alla den välsignelse och nåd som jag önskar föra vidare, i den allraheligaste Treenighetens namn, till kyrkans söner och döttrar och till hela den mänskliga familjen.

Givet i Rom, i Peterskyrkan, den 18 maj, på pingstdagen, år 1986, den åttonde i mitt pontifikat.

1. Joh 7:37f.

2. Joh 7:39.

3. Joh 4:14; jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan,

Lumen Gentium, n. 4.

[4.](#) Jfr Joh 3:5.

[5.](#) Jfr Leo XIII, encyklikan Divinum Illud Munus (9 maj 1897): Acta Leonis, 17 (1898), s. 125-148; Pius XII, encyklika Mystici Corporis (29 juni 1943): AAS 35 (1943), s. 193-248.

[6.](#) Allmän audiens den 6 juni 1973: Insegnamenti di Paolo VI, XI (1973), s. 477.

[7.](#) Romerskt missal; jfr 2 Kor 13:13.

[8.](#) Joh 3:17.

[9.](#) Fil 2:11.

[10.](#) Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan, Lumen Gentium, n. 4; Johannes Paulus II, Tal till dem som deltar i den internationella kongressen om pneumatologi (26 mars 1982), I: Insegnamenti V/1 (1982), s. 1004.

[11.](#) Jfr Joh 4:24.

[12.](#) Jfr Rom 8:22; Gal 6:15.

[13.](#) Jfr Matt 24:35.

[14.](#) Joh 4:14.

[15.](#) Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan, Lumen Gentium, n. 17.

[16.](#) Allon parakleton: Joh 14:16.

[17.](#) Joh 14:13, 16f.

[18.](#) Jfr 1 Joh 2:1.

[19.](#) Joh 14:26.

[20.](#) Joh 15:26f.

[21.](#) Jfr 1 Joh 1:1-3; 4:14.

[22.](#) "De gudomligt uppenbarade sanningarna, som finns och uttrycks i den Heliga Skrifts böcker, skrevs genom den Helige Andes inspiration", och därför måste samma heliga skrift "läsas och tolkas med hjälp av samme Ande, genom vilken den skrevs": Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om den gudomliga uppenbarelsen, Dei Verbum, nn. 11, 12.

[23.](#) Joh 16:12f.

[24.](#) Apostlagärningarna 1:1.

[25.](#) Joh 16:14.

[26.](#) Joh 16:15.

[27.](#) Joh 16:7f.

[28.](#) Joh 15:26.

[29.](#) Joh 14:16.

[30.](#) Joh 14:26.

[31.](#) Joh 15:26.

[32.](#) Joh 14:16.

[33.](#) Joh 16:7.

[34.](#) Jfr Joh 3:16f., 34; 6:57; 17:3, 18, 23.

[35.](#) Mt 28:19.

[36.](#) Jfr 1 Joh 4:8, 16.

[37.](#) Jfr 1 Kor 2:10.

[38.](#) Jfr Thomas av Aquino, Summa Theo. Ia, qq. 37-38.

[39.](#) Rom 5:5.

[40.](#) Joh 16:14.

[41.](#) Gen 1:lf.

[42.](#) 1 Mos 1:26.

[43.](#) Rom 8:19-22.

[44.](#) Joh 16:7.

[45.](#) Gal 4:6; jfr Rom 8:15.

[46.](#) Jfr Gal 4:6; Fil 1:19; Rom 8:11.

[47.](#) Jfr Joh 16:6.

[48.](#) Jfr Joh 16:20.

[49.](#) Jfr Joh 16:7.

[50.](#) Apostlagärningarna 10:37f.

[51.](#) Jfr Luk 4:16-21; 3:16; 4:14; Markusevangeliet 1:10.

[52.](#) 11:1-3.

[53.](#) 61:lf.

[54.](#) 48:16.

[55.](#) Jes 42:1.

[56.](#) Jfr Jes 53:5-6, 8.

[57.](#) Jes 42:1.

[58.](#) Jes 42:6.

[59.](#) Jes 49:6.

[60.](#) Jes 59:21.

[61.](#) Jfr Luk 2:25-35.

[62.](#) Jfr Luk 1:35.

[63.](#) Jfr Luk 2:19, 51.

[64.](#) Jfr Luk 4:16-21; Är 61:lf.

[65.](#) Luk 3:16; jfr Matt 3:11; Mark 1:7f.; Joh 1:33.

[66.](#) N 1:29.

[67.](#) Jfr Joh 1:33f.

[68.](#) Luk 3:21f.; jfr Matt 3:16; Markusevangeliet 1:10.

[69.](#) Mt 3:17.

[70.](#) Jfr S:t Basileios, De Spiritu Sancto, XVI, 39: sid 32, 139.

[71.](#) Apostlagärningarna 1:1.

[72.](#) Jfr Luk 4:1.

[73.](#) Jfr Luk 10:17-20.

[74.](#) Luk 10:21; jfr Matt 11:25f.

[75.](#) Luk 10:22; jfr Matt 11:27.

[76.](#) Mt 3:11; Luk 3:16.

[77.](#) Joh 16:13.

[78.](#) Joh 16:14.

[79.](#) Joh 16:15.

[80.](#) Jfr Joh 14:26; 15:26.

[81.](#) Joh 3:16.

[82.](#) Rom 1:3f.

[83.](#) Hes 36:26f.; jfr Joh 7:37-39; 19:34.

[84.](#) Joh 16:7.

[85.](#) S:t Cyril av Alexandria, i Ioannis Evangelium, Bk. V, Ch. II: PG 73, 755.

[86.](#) Joh 20:19-22.

[87.](#) Jfr Joh 19:30.

[88.](#) Jfr Rom 1:4.

[89.](#) Jfr Joh 16:20.

[90.](#) Joh 16:7.

[91.](#) Joh 16:15.

[92.](#) Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan, Lumen Gentium, n. 4.

[93.](#) Joh 15:26f.

[94.](#) n. 4.

[95.](#) Jfr Apostlagärningarna 1:14.

[96.](#) Dogmatisk författning om kyrkan, *Lumen gentium*, n. 4. Det finns en hel patristisk och teologisk tradition om den intima föreningen mellan den Helige Ande och Kyrkan, en förening som ibland framställs som analog med förhållandet mellan själen och kroppen hos människan: jfr St. Irenaeus, *Adversus Haereses*, III, 24, 1: SC 211, s. 470-474; S:t Augustinus, *Sermo* 267, 4, 4: PL 38, 1231; *Sermo* 268, 2: PL 38, 1232; I *Iohannis Evangelium Tractatus*, XXV, 13; XXVII, 6: CCL 36, 266, 272f.; Den helige Gregorius den store, i *septem psalmos poenitentiales expositio*, psal. V, 1: PL 79, 602; Didymus den blinde, *De Trinitate*, II, 1: PG 39, 449f.; St. Athanasius, *Oratio* 111 *Contra Arianos*, 22, 23, 24: PG 26, 368f., 372f.; S:t Johannes Chrysostomos, I *Epistolam ad Efesios*, *Homily IX*, 3: PG 62, 72f. S:t Thomas av Aquino har syntetiserat den föregående patristiska och teologiska traditionen och framställt den Helige Ande som Kyrkans "hjärta" och "själ"; jfr *Summa Theo.*, III, q. 8, a. 1, ad 3; *In Symbolum Apostolorum Expositio*, a. IX; I *Tertiurn Librum Sententiarum*, Dist. XIII, q. 2, a. 2, *Quaestiuncula* 3. Dekret om kyrkans missionsverksamhet, *ad gentes*,

[97.](#) jfr Upp 2:29; 3:6, 13, 22.

[98.](#) Jfr Joh 12:31; 14:30; 16:11.

[99.](#) Pastoral Constitution on the Church in the Modern World, *Gaudium et Spes*, n. 1.

[100.](#) *Ibid.*, n. 41.

[101.](#) *Ibid.*, n. 26.

[102.](#) Joh 16:7f.

[103.](#) Joh 16:7.

[104.](#) Joh 16:8-11.

[105.](#) Jfr Joh 3:17; 12:47.

[106.](#) Jfr Ef 6:12.

[107.](#) Pastoral Constitution on the Church in the Modern World, *Gaudium et Spes*, n. 2.

[108.](#) Jfr *ibid.*, nn. 10, 13, 27, 37, 63, 73, 79, 80.

[109.](#) Apostlagärningarna 2:4.

[110.](#) Jfr St. Irenaeus, *Adversus Haereses*, III, 17, 2: SC 211, s. 330-332.

[111.](#) Apostlagärningarna 1:4, S, 8.

[112.](#) Apostlagärningarna 2:22-24.

[113.](#) Jfr Apostlagärningarna 3:14f.; 4:10, 27f.; 7:52; 10:39; 13:28f.; etc.

[114.](#) Jfr Joh 3:17; 12:47.

[115.](#) Apostlagärningarna 2:36.

[116.](#) Apostlagärningarna 2:37f.

[117.](#) Jfr Mark 1:15.

[118.](#) Joh 20:22.

[119.](#) Jfr Joh 16:9.

[120.](#) Hos 14:14 Vulgata; jfr 1 Kor 15:55.

[121.](#) Jfr 1 Kor 2:10.

[122.](#) Jfr 2 Thess 2:7.

[123](#). Jfr 1 Tim 3:16.

[124](#). Jfr Reconciliatio et Paenitentia (2 december 1984), 19-22: AAS 77 (1985), s. 229-233.

[125](#). Jfr 1 Mos 1-3.

[126](#). Jfr Rom 5:19; Fil 2:8.

[127](#). Jfr Joh 1:1, 2, 3, 10.

[128](#). Jfr Kol 1:15-18.

[129](#). Jfr Joh 8:44.

[130](#). Jfr 1 Mos 1:2.

[131](#). Jfr 1 Mos 1:26, 28, 29.

[132](#). Dogmatisk konstitution om den gudomliga uppenbarelsen, Dei Verbum, n. 2.

[133](#). Jfr 1 Kor 2:10f.

[134](#). Jfr Joh 16:11.

[135](#). Jfr Fil 2:8.

[136](#). Jfr 1 Mos 2:16f.

[137](#). 1 Mos 3:5.

[138](#). Jfr 1 Mos 3:22 om "livets träd"; jfr också Joh 3:36; 4:14; 5:24; 6:40, 47; 10:28; 12:50; 14:6; Apostlagärningarna 13:48; Rom 6:23; Gal 6:8; 1 Tim 1:16; Tit 1:2; 3:7; 1 Petrusbrevet 3:22; 1 Joh 1:2; 2:25; 5:11, 13; Upp 2:7.

[139](#). Jfr Thomas av Aquino, Summa Theo., Ia-IIae, q. 80, a. 4, ad 3.

[140.](#) 1 Joh 3:8.

[141.](#) Joh 16:11.

[142.](#) Jfr Ef 6:12; Luk 22:53.

[143.](#) De Civitate Dei, XIV, 28: CCL 48, s. 541.

[144.](#) Pastoral Constitution on the Church in the Modern World, Gaudium et Spes, n. 36.

[145.](#) På grekiska är verbet parakalem, vilket betyder att åkalla, att kalla på sig själv.

[146.](#) Jfr 1 Mos 6:7.

[147.](#) 1 Mos 6:5-7.

[148.](#) Jfr Rom 8:20-22.

[149.](#) Jfr Matt 15:32; Markusevangeliet 8:2.

[150.](#) Hebr 9:13f.

[151.](#) Joh 20:22f.

[152.](#) Apostlagärningarna 10:38.

[153.](#) Heb 5:7f.

[154.](#) Heb 9:14.

[155.](#) Jfr 3 Mos 9:24; 1 Kungaboken 18:38; 2 Krön 7:1.

[156.](#) Jfr Joh 15:26.

[157.](#) Joh 20:22f.

[158](#). Mt 3:11.

[159](#). Jfr Joh 3:8.

[160](#). Joh. 20:22f.

[161](#). Jfr Sequence Veni, sancte spiritus.

[162](#). St. Bonaventure, De Septem Donis Spiritus Sancti, Collatio II, 3: ad claras aquas, v, 463.

[163](#). Markusevangeliet 1:15.

[164](#). Jfr Heb 9:14.

[165](#). Jfr Pastoralkonstitutionen om kyrkan i den moderna världen, Gaudium et Spes, 16.

[166](#). Jfr 1 Mos 2:9, 17.

[167](#). Andra Vatikankonciliet, Pastoralkonstitutionen om kyrkan i den moderna världen, Gaudium et Spes, nr 16.

[168](#). Ibid., n. 27.

[169](#). Jfr ibid., n. 13.

[170](#). Jfr Post-Synodal Apostolic Exhortation Reconciliatio et Paenitentia (2 december 1984), 16: AAS 77 (1985), s. 213-217.

[171](#). Pastoral Constitution on the Church in the Modern World Gaudium et Spes, n. 10.

[172](#). Jfr Rom 7:14-15, 19.

[173](#). Pastoral Constitution on the Church in the Modern World, Gaudium et Spes, n. 37.

[174.](#) Ibid., n. 13.

[175.](#) Samma verk, n. 37.

[176.](#) Jfr Pingstens ordningsföljd: Reple Cordis Intirna.

[177.](#) Jfr S:t Augustinus, Enarr. i Ps. XLI, 13: CCL, 38, 470: "Vad är avgrunden, och vad åkallar avgrunden? Om avgrund betyder djup, betänker vi då inte att människans hjärta kanske är en avgrund? Vad är i själva verket djupare än denna avgrund? Människor kan tala, kan ses genom sina lemmars arbete, kan höras i samtal; Men vems tankar kan genomträngas, vems hjärta kan läsas?"

[178.](#) Jfr Heb 9:14.

[179.](#) Joh 14:17.

[180.](#) Mt 12:31f.

[181.](#) Mark 3:28f.

[182.](#) Luk 12:10.

[183.](#) S:t Thomas av Aquino, Summa Theo. Ila-IIae, q. 14, a. 3: jfr. S:t Augustinus, Epistel 185, 11, 48-49: PL 33, 814f.; St. Bonaventure Kommentar. i Evang. S. Lucae, kap. XIV, 15-16: Ad Claras Aquas VII, 314f.

[184.](#) Jfr Ps 81/80:13; Jer 7:24; Markusevangeliet 3:5.

[185.](#) Post-Synodal Apostolisk Uppmaning Reconciliatio et Paenitentia (2 december 1984), n. 18: AAS 77 (1985), s. 224-228.

[186.](#) Pius XII, Radiomeddelande till Förenta Staternas Nationella Kateketiska Kongress i Boston (26 oktober 1946): Discorsi e Radiomessaggi, VIII (1946), s. 228.

[187.](#) Post-Synodal Apostolisk Uppmaning Reconciliatio et Paenitentia (2 december 1984), n. 18: AAS 77 (1985), s. 225f

[188](#). 1 Thess 5:19; Ef 4:30.

[189](#). Jfr Post-Synodal Apostolisk Uppmaning, Reconciliatio et Paenitentia (2 december 1984), nn. 14-22: AAS 77 (19853, s. 211-233

[190](#). Jfr Augustinus, De civitate dei, XIV 28: CCL 48 451

[191](#). Jfr Joh 16:11.

[192](#). Jfr Joh 16:15.

[193](#). Jfr Gal 4:4.

[194](#). Upp 1:8; 22:13.

[195](#). Joh 3:16.

[196](#). Gal 4:4f.

[197](#). Luk 1:34f.

[198](#). Mt 1:18.

[199](#). Mt 1:20f.

[200](#). Jfr Thomas av Aquino, Summa Theo. IIIa, q. 2, aa. 10-12; q. 6, a. 6; Fråga 7 och 13.

[201](#). Luk 1:38.

[202](#). Joh 1:14.

[203](#). Kol 1:15.

[204](#). Jfr till exempel 1 Mos 9:11; 5 Mos. 5:26; Job 34:15; Jes 40:6; 42:10; Ps 145/144:21; Luk 3:6; 1 Petr 1:24.

[205](#). Luk 1:45.

[206](#). Jfr Luk 1:41.

[207](#). Jfr Joh 16:9.

[208](#). 2 Kor 3:17.

[209](#). Jfr Rom 1:5.

[210](#). Rom 8:29.

[211](#). Jfr Joh 1:14,4, 12f.

[212](#). Jfr Rom 8:14.

[213](#). Jfr Gal 4:6; Rom 5:5; 2 Kor 1:22.

[214](#). Rom 8:15.

[215](#). Rom 8:16f.

[216](#). Jfr Ps 104/103:30.

[217](#). Rom 8:19.

[218](#). Rom 8:29.

[219](#). Jfr 2 Petr 1:4.

[220](#). Jfr Ef 2:18; Dogmatisk konstitution om den gudomliga uppenbarelsen, Dei Verbum, n. 2.

[221](#). Jfr 1 Kor 2:12.

[222](#). Jfr Ef 1:3-14.

[223](#). Ef 1:13f.

[224](#). Jfr Joh 3:8.

[225](#). Pastoral Constitution on the Church in the Modern World, Gaudium et Spes, n. 22; jfr Dogmatisk författning om kyrkan, Lumen Gentium, n. 16.

[226](#). Joh 4:24.

[227](#). Ibid.

[228](#). Jfr S:t Augustinus, Bekännelsen, III, 6, 11: CCL 27, 33.

[229](#). Jfr Tit 2:11.

[230](#). Jfr Jes 45:15.

[231](#). Jfr Wis 1:7.

[232](#). Luk 2:27, 34.

[233](#). Gal 5:17.

[234](#). Gal 5:16f.

[235](#). Jfr Gal 5:9-21.

[236](#). Gal 5:22f.

[237](#). Gal 5:25.

[238](#). Jfr Rom 8:5, 9.

[239](#). Rom 8:6, 13.

[240](#). Rom 8:10, 12.

[241](#). Jfr 1 Kor 6:20.

[242](#). Jfr Pastoralkonstitutionen om kyrkan i den moderna världen, Gaudium et

Spes, nn. 19, 20, 21.

[243](#). Luk 3:6; jfr Jes 40:5.

[244](#). Jfr Rom 8:23.

[245](#). Rom 8:3.

[246](#). Rom 8:26.

[247](#). Rom 8:11.

[248](#). Rom 8:10.

[249](#) Jfr encyklikan Redemptor Hominis (4 mars 1979), n. 14: AAS 71 (1979), s. 284f.

[250](#). Jfr Wis 15:3.

[251](#). Jfr Ef 3:14-16.

[252](#). Jfr 1 Kor 2:10f.

[253](#). Jfr Rom 8:9; 1 Kor 6:19.

[254](#). Jfr Joh 14:23; St. Irenaeus, Adversus Haereses, V, 6, 1: SC 153, s. 72-80; St. Hilary, De Trinitate, VIII, 19, 21: PL 10, 250, 252; S:t Ambrosius, De Spiritu Sancto, I, 6, 8: PL 16, 752f.; S:t Augustinus, Enarr. i Ps. XLIX, 2: CCL 38, s. 575f.; S:t Cyril av Alexandria, In Ioannis Evangelium, Bk. Jag; II: PG 73, 154-158; 246; Bk. IX: PG 74, 262; St. Athanasius, Oratio¹¹¹ Contra Arianos, 24: PG 26, 374f.; Epistel. I ad Serapionem, 24: PG 26, 586f.; Didymus den blinde, De Trinitate, II, 6-7: PG 39, 523-530; S:t Johannes Chrysostomos, I Epistel ad Romanos Homilia XIII, 8: PG 60, 519; S:t Thomas av Aquino, Summa Theo. Ia, q. 43, aa. 1, 3-6.

[255](#). Jfr 1 Mos 1:26f.; S:t Thomas av Aquino, Summa Theo. Ia, q. 93, aa. 4, 5, 8.

[256](#). Jfr Pastoralförfattningen om kyrkan i den moderna världen, Gaudium et Spes, n. 24; jfr även n. 25.

[257](#). Jfr *ibid.*, nn. 38, 40.

[258](#). Jfr 1 Kor 15:28.

[259](#). Jfr Pastoralakonstitutionen om kyrkan i den moderna världen, *Gaudium et Spes*, n. 24.

[260](#). Jfr St. Irenaeus, *Adversus Haereses*, IV, 20, 7: SC 100/2, s. 648.

[261](#). S:t Basileios, *De spiritu sancto*, IX, 22: PG 32, 110.

[262](#). Rom 8:2.

[263](#). 2 Kor 3:17.

[264](#). Jfr Andra Vatikankonciliet, Pastoralakonstitutionen om kyrkan i den moderna världen, *Gaudium et Spes*, nn. 53-59.

[265](#). *Ibid.*, n. 38.

[266](#). 1 Kor 8:6.

[267](#). Joh 16:7.

[268](#). Joh 14:18.

[269](#). Mt 28:20.

[270](#). Detta är vad "Epiklesen" före konsekrationen uttrycker: "Låt din Ande komma över dessa gåvor för att helga dem, så att de för oss blir vår Herre Jesu Kristi kropp och blod" (Eukaristisk bön II).

[271](#). Jfr Ef 3:16.

[272](#). Pastoral Constitution on the Church in the Modern World, *Gaudium et Spes*, n. 24.

[273](#). Ibid.

[274](#). Jfr Apostlagärningarna 2:42.

[275](#). Andra Vatikankonciliet, dekret om ekumenik, Unitatis Redintegratio, n. 2.

[276](#). St. Augustinus, In Ioannis Evangelium Tractatus XXVI, 13, CCL 36, s. 266; jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitutionen om den heliga liturgin, Sacrosanctum Concilium, n. 47.

[277](#). Dogmatisk konstitution om kyrkan, Lumen gentium, n. 1.

[278](#). Apostlagärningarna 17:28.

[279](#). 1 Tim 2:4.

[280](#). Jfr Heb 5:7.

[281](#). Luk 11:13.

[282](#). Rom 8:26.

[283](#). Jfr Origenes, De Oratione, 2: sid 11, s. 419-423.

[284](#). Rom 8:27.

[285](#). Dogmatisk konstitution om kyrkan, Lumen gentium, n. 63.

[286](#) Ibid., n. 64.

[287](#) Ibid., n. 4; jfr Upp 22:17.

[288](#) Jfr Rom 8:24.

[289](#) Jfr Joh 4:14; Dogmatisk författning om kyrkan, Lumen gentium, n. 4.

[290](#). Jfr Upp 12:10.

[291](#). Jfr Rom 8:23.

[292](#). Jfr Sequence Veni, sancte spiritus.

[293](#). Jfr Creed Quicumque: DS 75.

[294](#). Jfr Rom 5:5.

[295](#). Man bör här nämna den viktiga apostoliska uppmaningen, Gaudete in Domino, som publicerades av påven Paulus VI den 9 maj under det heliga året 1975; Ständigt relevant är den inbjudan som uttrycks där "att bönfalla om glädjens gåva från den Helige Ande" och likaså "att uppskatta den rätta andliga glädjen som är en frukt av den Helige Ande": AAS 67 (1975), s. 289, 302.

[296](#). Jfr Joh 16:22.

[297](#). Jfr Rom 14:17; Gal 5:22.